

**Expositio beati Grego-
rij pape super Cantica
canticorum.**

Fd 4795

Hain * 7938

Pariser I. 180.204

BMC III. 783

Prefatio super

**Prefatio beati Gregorij pa-
pe super Cantica canticorum fel-
cer incipit. & Prologus.**

Quia si cecco si longe a deo
posito cordi sermo diuinus
voce propria: ac voce diuina
na loqueret: non caperet.
Per quedam enigmata misericorditer monet et reuertat: et per res notas latenter ei amorem re- non notari vel sic insinuat. Per hoc enim quod non horret cognitiu: intelligit quoddam incognitiu. Rebus notis allegorie coficiunt: et in sententias diuinas vertunt: ut dum recognoscimus sensu exteriora: intellectu perueniamus ad interiora. Hinc est quod in libro hoc qui canticum canticorum inscribitur: amoris quasi corporei verba ponunt: ut a torpore suo anima: per sermones consuetos discussa recalescat: et per verba amoris qui infra est: excitet ad amorem qui supra est. Dominant enim hic oscula: vera: genere femora. Ubi non irridenda est sacra descriptio: sed consideranda misericordia dei. In hoc etiam amplior: quia dum membra corporis nominat: sic ad amorem nos vocat. **N**otemus quidem quod mirabiliter: quod misericorditer nobiscum operatur: qui ut nos ad amplexus sacri amoris accendat: versus ad turpis amoris nostri vera se inclinat. Sed vnde se loquendo humiliat: inde nos intellectu exaltat: quod ex sermonibus huius amoris discimus: qua virtute in diuinitatis amore ferueamus. Hic etiam solerter intuetur dum est: ne cum exteriora audimus: ad exteriora sentienda remaneamus: et machina que ponit ut leuet: ipsa magis opprimat: et aggrauet. Debemus in verbis exterioribus corporeis quicquid interioris est querere: et loquentes de his extra corpus fieri debemus: ad nuptias sponsi et sponse cum intellectu charitatis: id est cum veste nuptiali vestire: ne si ista careamus: ab hoc conuiuio in exteriores tenebras. id est in cecitate ignorantie repellamur. Debemus per verba

ra
tu
nis
te est
diuin
tire pe
ri deb
cut tuc
scdm u
ra sit: si
cer: et in
tis inqrat
non Cant
Tanto est enim
quato in nuptijs
offeret. Hic notant
timeri dominum: o
trēs: quando ama
Attende ordi
honore solet p
mysterio: quod libe
ribus salomonis.
fiastes: post ecclesi
no casu: sed plena ra
bijs moralis vita exprimit.
di fili mi sapientia. In ecclesiastice
lis: ubi finis omnium desiderat: cum dicit: Vanitas vanitatum et omnia vanitas. In canticoco vero canticorum contemplatiua vita exprimit: dum in eo ipsius domini aduentus et aspectus desiderat cum sponse voce dicitur: Oscule me osculo oris sui. Quia ergo naturalis ad considerationem non perducat: nisi prius moralitas teneat: recte post proverbia ecclesiastes ponit. Et quia superna contemplatio non conspiciat: nisi plus hec infra labentia despiciatur: recte post ecclesiastes canticum canticorum ponit. Prius quippe est mores componere: postmodum omnia que sunt tanquam non sint considerare. Postea munda acie superna: et interna conspicere. Hos ergo librorum gradus quod quan
b ij

rit:
oz
es
ona
san
ope
queq
nq adi
raq san
nū domi
odo opoz
quomodo

ne desiderio laceat: gustu sue suauitatis lenit: et dū suam presentia exhibet: eaz ad manus dilectiois osculū accendit. Unde hec illū sentiens ad eū se cōuertit: et quem presentē habet: mor gaudens voce muta alloquitur: et dicit:

Quia meliora sunt vbera tua vino flagrantia vnguētis optimis.] Vbera christi: dilectio dei et proximi. Et his vberibus sponsam suam lacte pietatis nutrit: inter temptationū turbines his etiā fouet: et nutrit: et vt persistat reficit. Quid autē per vinū: nisi cura temporalis exprimit: A qua mens secularis cuius liber inebriat: vt ad inuisibilia cognoscenda aut ex toto: aut pene insensibilis reddatur. Sed vbera sponsi vino meliora existunt: quia illud necat: hec nutrit. Illud oculos mētis turbat: hec acuit. Et illud apostotare facit etiā sapientes: hec ipsos ideos: vt quos sapientissimos faciunt. Que quor vicibus sponsa cū dilectiois vbertate fugit: tot sentētias sapientie in ventrē memorie trahit. Charitas em̄ sancta cor pacificat: mentē in temptatiōibus roborat: et vt sedes sapientie sit ania iusti: quietē tribuit: et locū preparat. Hec vtiq vbera vngentis optimis flagrant: quia odore suauitatis per sapientie verba: et sanctitatis exempla secū portant. Quicūq enim sancta charitate per gratiā dei se reficit: is spiritualiū donoz et odorem et suauitatem sentit. Quoz donoz vbertate proximos quosq ad interiora gustāda secū trahit: et vt in amorem diuinū conualescat: istis vberibus nutrit.

Oleū effusum nomen tuū.] Nomen sponsi xp̄us est. Sed nomēs sponsi quasi oleū effundit: quia quicūq nomie xp̄iano in veritate censent: charitate sancta affluēt qua mollunt: et vt flammaz ex employ emittant: eadē charitate suffundunt. Hac charitate in amorē ipsius xp̄i vehemētius accendunt: et ab ipso accipiunt: quo ei amplius inhereāt quo perfundunt. Hinc est quod sequitur.

Gregorij pape
canticorū feli
Capitulū. I

Oscule me osculo oris sui.] Os sp̄o inspiratio xp̄i. Osculum oris: dulcis amor inspirationis. Dicit ergo sp̄sa desiderio estuans: et in amplexuz sponsi sui

inardescens. Oscule me osculo oris sui. Ac si diceret: Ille quē super omnia immo solū diligo: veniat qui dulcedie sue inspiratiōis me tangat: quia cū eius osculum sentio: subita imitatiōe me derelinquo: et in eius similitudinē illico liquefacta trāsfornor. Fastidit quippe sancta mens omnia que corpus sentit: et in illa spiritualia tota trāsmutari cōcupiscit. Et dū ista obstrepent: in illa fugit: seq abscondere ne hec sentiat: appetit. Ideoq osculū sponsi querit: quia si illa gratissimi amoris vinculo hic non trahit. Hec vi sue molestissime grauedinis vetera: quomodo se ad illum cōferat omnino nō inuenit. Sed prius xp̄s anxiatē eius sentiens: amorē diligens: votū exaudiens: osculū porrigit: et

D Ideo adolescentule dilexerunt te.] Quid enim per adolescentulas: nisi sancte anime designant: que baptismatis aqua per spiritum sanctum regenerant: et in novam christi vitam per novum testamentum transformant: Que propter olei effusionem christum diligunt: quia ad gratiam vocatae in eo suavitate vite perpetue inveniunt. Pro cuius suavitatis dilectione: omnes mundi fastus et divitias respuunt. Sunt enim nonnulli qui ita deum diligunt: ut seipos contempnant: in interiora se rapiunt: ut deum inveniatur. Et quia deus in superficie non tacet: meditationibus laborant: subtilissime cogitationes suas examinant: et lectionibus vacant: quod deus inveniat omnimodis perquirere non cessant. Hi profecto odorem vngentorum sentiunt: et olei infusione se inungunt: quia dum omnem putredinem viciorum abiciunt: et flores sibi inveniunt: quorum compositio suave olentia deo faciente conficiunt. Qui eiusmodi est desiderio estuat: et quasi nihil habeat semper maiora exoptat: et quia sibi virtus non suppetit: in deum inhiat trahi se postulat dicens:

E Trahe me post te: currem? in odore vngentorum tuorum.]

Non currit qui non trahit: quia quem divina gratia non adiuvat: molestia sue corruptionis grauat. Gratia quippe divina nos prevenit: et interiorum dulcedinem nobis offendens de exterioribus nos compungit: moxque in illa transiens animus: pro eorum dilectione temporalia vilipendit. Iste ergo quia trahit currit: quia vinculum amoris libenter sequens: gratie roboretur: amore sine grauedine obstacula omnia transit. Nec mirum: cum vngentorum odorem sequit: et quia cum spiritualium donorum suauitas sentiat: quid est in hac temporalitate cuius desiderio anima sancta sponsa christi: ne in illa propter teneatur. Ibi quippe lenitate vngentorum gaudet: et dum naribus discretis spirat: charitas sibi suaviter olet. Hinc est: quod a sin-

gulari numero ad pluralem transit: quia in dilectione vel etiam preceptum: quod de proximi dilectione nos ammonet inuenit: quo instructus eructat nobis foras: quod gustavit suaviter intus dicens:

F Introduxit me rex in cellaria sua.]

Quid per huius sponsi: qui rex est cellaria intelligimus: nisi sancte scripture archana que rimamur: nisi sancte contemplationis mysteria: quorum deliciis si reficimur mori coalescimus? In illa proculdubio quisque introducit: omnia temporalia mori committit: quod eternis vitatur. Ideo sequit.

G Exultabimus et letabimur in te: memores vberum tuorum super vinum.]

Sancta anima sponsa christi in sponsi sui deliciis exultat: dum corporalia respuit: et in spiritualibus se occultat: eundemque sponsi delicias suas facit: in cuius respectu mundana omnia non curat. Sed hec in memoria vberum agit: quia dum recolat quanta charitate christus eam dilexerit: qui sanguine suo eam mortuam in cruce redemit: et quotidie eam in sinu ecclesie matris eiusdem sanguinis lacte nutrit: proculdubio magis ac magis in eius dilectione intendit. Quod lac bene super vinum dulce esse dicit. Per sanguinem christi misericorditer educamur: qui per legis litteram seuerius prius constringebamur: per quam dilectione adimpletur: quod dicit: **H** Recti diligunt te.]

Soli utique recti christum diligunt: quia qui cumque adhuc per distorta viciorum ex desiderio currunt: dum in rectitudinis lineam semper offendunt: ipsum iusticie auctorem christum omnino diligere non possunt. Tunc vero homo vere per viam veritatis incedit: cum et opera virtutum exequitur: et tamen peccata semper agnoscit. Ideoque sequit et dicit: **I** Nigra sum sed formosa: filie hierusalim quasi tabernacula cedar: sicut pellis salomonis.]

Nigrā quippe et formosam sancta antea se bene dicit: quia semper et turpitudinē peccatorū perspicit: et inde illius iusticie quā in intimis videt: in exterioribus actibus secū solerter formā gerit. **Q**ue bene sicut tabernacula cedar nigra: et sicut pelliculis salomonis formosa dicit: quia in quantum tenebras mortalitatis portat: nigredine corruptiōis sordidat. Cedar em̄ tenebre interpretat: salomon vero qui xpm significat pacificus dicit: formosam ergo se sicut pellem salomonis dicit: quia dū sanctos quosq; qui ad imitationē xpi se mortificat imitari nō negligit: eorū vtiq; pulchritudini per similitudinē se iungit. **N**e vero proximi in eius nigredinē intendentes mirus exempla honorū eius ad imitationē diligant: turpitudinis causam satisfaciens ostendit: dū ab ammiratiōe sua filias hierusalē repellit dicens:

Nolite me considerare quia fulca sum: quia decoloravit me sol.

Per solem xpus significat. Sol ergo eā decoloravit: quia quantumlibet fulgeat anima in cōparatione xpi fulgorem amittit. **S**unt quippe nonnulli: qui in hac nocte mūdi velut stelle hoībus fulgent luminaria primis appareāt: sed mox ut iusticie xpi se comparāt: quasi sine luce sunt: qui bene incōparabiliter prius hoībus lucebant. **Q**ualiter vero ad hoc peruenit: ut aliquantulū luceret: ostendit cū subiūgit.

Filij matris mee pugnaverunt contra me: posuerunt mercedem in vineis.]

Mater sponse sancta ecclesia: filij matris sancti apostoli extiterūt. **A**nte apostolorū quippe predicationē pene totus mūdus rebellis extitit: oīs pene aīa idolorū se cultibus sordidavit: et cupiditates sceleratas accumulavit. **A**postolorū vero predicatione superuenit: p̄tra oēs verbo pugnavit: in multis regnū demonū expugnavit et regnū xpi: id est sanctā ecclesiā amplavit. **I**uncta ergo xpo et sanctificata congre-

gationē apostoli custodē in vineis posuerunt: quia primos credētes in ecclesias per mundū vt eas et congregarent et custodiret: disperserūt. **L**ulus dispersiōis causa ostendit dicens:

Ad Vineā meā nō custodiui.

Quid per vineā singulariter: nisi iudea designat: que a se fideles expulit: quod custodiā asp̄nabat. **P**redicatiōe quippe expugnata: et sponsa xpi facta: anima dilectiōe ardet: et inquirendo eū quem diligit in intimis se exercet dicens:

Indica mihi quē diligit anima mea: vbi pascas: vbi cubes in meridie: ne vagari incipiam per greges sodalium tuorum.]

In meridie xpus sub umbra pascit et cubat: quia in refrigeratiōe spiritus sancti sibi quasi requiē et pastū parat. **P**er meridiem quippe ardor viciōrum exprimit. **P**er umbrā vero spūalis gratie status designatur. **M**eridie ergo feruētē in umbra xps requiescit: quod dū in reprobis estus viciōrum flagrat: ipse sponse sue spiritū refrigerij tribuit: et in ea sibi delectabile locū quietis efficit. **S**ed hec sibi sponsa indicari deprecatur: quod nulli vnq; declarat: nisi et qui eiusdē sanctificatrici gratie munus percipit. **Q**uare vero ad hec precatōnda est uer manifestat cum subdit:

Ne vagari incipiam per greges sodalium tuorum.]

Ere in quo xps non cubat vagat: quia mens: quā ille suavis et ponderosus xpi spiritus nō implet: multis cogitatiōibus dissoluta circumferit. **S**ed qui sunt sodales xpi: per quorū greges sponsa vagari pertimescit: nisi falsi xpiani: qui aut ob nominis soltus: aut etiā sacramentorū cōmunionē fratres xpi vocant: quod electis quos ipse fratres vocavit: in ecclesia cohabitādo sociant. **Q**uorū multitudines bene per exprobrationē greges appellant: quod dum quasi irratiōabilia animalia sine ordine viuūt: seductoibus spiritibus ad deuorandū

Dum tradunt. Per hmoi greges vagat: quisquis ab intimo desiderio expulsus reprobos stulticia per similes cupiditates imitat. Hos quippe electi cum moleste patiant: per eoz persecutione pbari: mundo res ad eterna bona perducunt. Unde amonem sposa cum sibi per increpatione dicit: **S** Si ignoras te o pulchra inter mulieres: egredere et abi post vestigia gregum.]

Si ignorat se sponsa egrediat et abeat: quod quisque nesciat se in hoc positum: ut temptaciones per sufferentiam vincat: a familiaritate christi recedit: quod in bello positus: cum domino pugnare recusat. Sciendum est enim omnibus quod in temptationibus sumus contra aereas potestates pugnare precipimur: quod sine victoria coronari non possumus. Et si aduersarius deest: nec est quem vincamus: ideo corona deerit: quam non nisi vincetes capiemus. Idcirco qui ignorat in bello est: et quasi in pace exultat: et eo frequentius vulnerat quo securior est: quod nescit videre quem caueat. Digne enim a pugnantibus secerant: ut vestigia gregum sequat: quod dum prudentes quosque imitari negligit: necessarios reprobos sequit: quos stulticia brutis animalibus fecit similes.

P Et pascite hedos: tuos iuxta tabernacula pastorum.]

Per hedos: immunde cogitationes designant: per tabernacula pastorum conventicula hereticorum expriment. Quia ergo pugnare nescit: iuxta tabernacula pastorum hedos pascit: quod quisquis obstinationibus temptationum gladiis viriliter non resistit: immundas cogitationes quasi hedos lasciuos in corde nutrit: et efficit etiam similis qui a fide recedit. Anima vero que sponsa christi efficit concupiscit: qualiter se habeat christus eam docet: cum ei per comparationem patrum dicit: **Q** Equitatus meo in curribus pharaonis: assimulaui te amica mea.] Scimus: quod equitatus israeliticus currus pharaonis fugiens in mari dimer:

sus dereliquit: nec tamen statim terram repromissionis intrauit: sed prius multas temptationes in heremo. xl. annos sustinuit: multos reges multis laboribus expugnauit. Et sic tandem quod promissus sibi fuerat: laboriose ac questu susceperit. Hinc sancta anima sponsa amica filius efficit: que prius in baptismo omnia peccata sua extincta: quasi pharaonis exercitum reliquit. Et post dum inter huius mundi habitatores malignos versus spiritus viuere iminentia vicia quasi greges alienos perstrernit: sic tandem ad beatam terram in qua cum sponso delectetur peruenit. Cui bene dicit quod subdit.

R Pulchre sunt gene tue sicut turturis.] Turtur postquam pariter suum perdidit semel: nunquam alteri se iungit: sed semper solitarie habitans in gemitu perfererat: quod quem diligebat non inueniens querit. Sic sancta anima que dum a sponso suo absens est: ab eius amore non recedit: in eius desiderium spiritus anhelat et gemit: et dum illum quem valde diligit non inuenit: quia ab omni alieno amore se retrahit: quasi in genarum veredicta castitate cordis ipsa habitu et actu exteriorum ostendit. Sequitur.

Collum tuum sicut monilia.]

Per collum sponse predicatores sancte ecclesie designant. In monilibus gemme in auro ponunt: per aurum quippe sapientia: per lapides opera expriment. Collum ergo sponse sicut monilia existit: quod quilibet recte ecclesie predicator et sapientia interior se induit et opera exterior exercet: que in sapientia videt. Cui et adhuc subdit.

S Aurenulas aureas faciem tibi vermiculatas argento.]

Aurenulis monilia collo ligant: quod et sapientia et religio a scripturis sanctis predicatoribus adiungit. Per aurenulas enim sancta scriptura intelligit: que bene auro et argento vermiculate dicitur: quod et sapientia predicatione per mundum audit. Sicut enim per aurum sapientia: sic per argentum sancta predicatione demonstrat. Hinc verbis sponsa respondet: et per corpeas verum spiritus amoris intimat: quo spiritualiter intus ardet dicens:

¶ Cū esset rex in accubitu suo
nardus mea dedit odorē suū.]

Accubitu suū rex tunc intravit: quādo
Dñs noster iesus xp̄us corporaliter celli in
terioza penetravit. Quo ibi requiescente
nardus sponse odorē suū dedit: quia vir-
tus sancte ecclesie suā famam bonitatis
longe lateq; sparsit. Ad celos em̄ domi-
nus ascendit: et spiritū sanctū suū super di-
scipulos misit. Quo impleti verba salu-
tis mūdo predicarent: et per sancta opera
boni odoris famā circūquaq; diffunderēt
Hūc quippe spiritū in baptismo vnaque
q; fidelis anima recipit: vt per eū sibi vir-
tutū confectione vngenta cōponat: et pro-
ximos exempli exhibitōe quasi vngenti
odore reficiat. Sequitur.

¶ Fasciculus mirrhe dilectus
meus mihi: inter vbera mea cō-
morabitur.]

Mortuoz corpora mirrha cōdiri solent
ne putrescāt adhibemus: dum mēbra no-
stra in xp̄i exemplū: per eorundem mortifi-
cationē a putredine luxurie restringim⁹:
ne dum ea sine cōdimento dimiserimus:
dissoluta putredine escam vermibus eter-
nis faciamus. Sed quid est q̄ dilectū suū
sponsa: non mirrhā: sed fasciculū mirrhe
nominat: nisi dū sancta mens xp̄i vitā ex
omni parte cōsiderat: contra omnia vicia
ex eius imitatioe repugnātes virtutes cō-
gregat. Et quibus sibi fasciculū mirrhe
aptat: quo carnis sue putredinē sempiter-
nā abstergat. Qui inter vbera cōmorari
dicē: quia in dilectioe dei et proximi ha-
bitatio xp̄i edificatur. Sancta quippe ani-
ma dum deum sic diligit: vt proximū non
cōtempnat: et proximi amorē sic exequit:
vt diuinū non minuat: proculdubio vbera
in pectore sibi locat: quibus xp̄m am-
plexens ip̄m nutriat. Quasi em̄ vberib⁹
xp̄us nutritus roborat: dum hac gemina
dilectioe vt fortius inhereat: delectatur.
De quo et adhuc dicit r.

¶ Botrus apri dilectus meus

mihi: in vineis engadi.]

Cyprus insula est: in qua vberiores vit-
ne q̄ alibi nascūt. Per cyprū ergo eccle-
sia vniuersalis designat: que multas vi-
neas nutrit: dū in multas ecclesias diuisa
vinū quod letificat cor hominis: gignit.
Engadi interpretat fons hedii hēdus au-
tē antiq̄tus p peccatis imolabat. Quid
ergo per fontē hedii: nisi baptismus xp̄i si-
gurat? In quo dum corpus mergit: ania
abluit: et per illius fidem qui p peccatoz
bus mortē pertulit: anima humana a pec-
catis omnibus mūdari se credit. Cui mox
dilectus respondet:

¶ Ecce tu pulchra es amica mea
ecce tu pulchra oculi tui colūba

Bis pulchrā sponfam suā vocat: quia
cui dilectionē dei et proximi donat: gemi-
nam pulchritudinē ei inserit: quā dilecta
tur: et quā laudat. Cuius oculi bene colū-
barū esse perhibent: quia dum in tempo-
ralibus genuit: et ad eterna desideria rapt-
tur: in simplicitate sensus suos custodit: et
carnales cōcupiscentias detestat. Colū-
ba quippe in amore p cantu genuit. Et
bene sancta anima columbe comparat: quia
dum reprobi quos in amore mūdi garris-
unt et letant: mens electa in celesti deside-
rio arretit: quia timeat ne amittat quodq;
diligit: differat. Possunt etiā per oculos
colubarū: ecclesiarū predicatorum intel-
ligi: qui simplicitatē quam predicāt: ser-
uant: et visibilia cōtempnent: ad eterna
cū magnis gemitibus anhelant. Sequit-
ur vox sponse dicentis:

¶ Ecce tu pulcher es dilecte
mi et decorus.]

Pulcher et decorus dilect⁹ dicit: quia et in
diuinitate et in hūanitate omni amanti se mē-
ti sine macula reprehēnsiois aspiciat. Quē
dum sponsa pleno desiderio sequit̄ omnium
mūdi perturbationū obliuiscit: et dum in
eius pace quiescit: magis ac magis deco-
ratur. Inde sequitur:

¶ Leculus noster floridus.]

Quid per lectulū sponse: nisi ocij quietē intelligimus? Mens em̄ que sponsum suum singulariter amat xpm̄: inquantū potest ab omnibus sollicitudinibus mūdi vacat: virtutes quibus sponso suo placeat: intus accumulāt. Que dum omnia que tēporalia sunt cōtempnit. Lectū sibi cū spōso in pace victorie facit: vbi quo quietius pausat: eo amplius flores inuenit: quib⁹ se decorā sponso ostendat. Sequit̄:

bb Ligna domoz nostrarū cedrina: laquearia cypressina.]

Per domos plures ecclesias intelligimus: per tigna cedrina predicatorēs defignam⁹: per laquearia cypressina ip̄os populos figuramus. Ligna em̄ tectū sustentant: laquearia vero domū implent ⁊ ornant. Sic in sancta ecclesia predicatorēs boni scripturā diuinā in corde ⁊ ore portant: quā fidelibus expandentes predicāte: vt dum ecclesia predicatione celestī instruit munimen accipiat: quo ab ymbribus temptationū protegat. Cedrus autē ⁊ cypressus imputribilia ligna esse perhibent. Quibus bene omnes electi figurantur: quia dū temporalia nullo desiderio ferant: eterni sunt eo q̄ mente in eterna fiunt. Respondet sponsus ⁊ dicit:

Capitulū II A

e So flos campi: ⁊ lilium conuallium.]

Bene florē xpus se nominat: qui dum spinas peccatorū exterminat: mētem sponsi ⁊ pulchritudine sue iusticie exornat: ⁊ naribus cordis dñi celeste desiderii applicat: interiora anīe quasi odore refocillat. Quia sequit̄ adhuc ⁊ dicit:

B Sicut liliū inter spinas: sic amica mea inter filias.]

Bene sicut liliū inter spinas: sponsa inter filias esse perhibet: quia cū multi sint in ecclesia: qui solis verbis xpm̄ cōfitent: operibus vero nihil: nisi humanas sollicitudines sectant: sola illa anima in liliū dignitatē computat: que dñi a mortalitatis

radice ad celestē pulchritudinē assurgit: ⁊ mūdicie candorē corde ⁊ corpore sibi ipsi custodit: ⁊ proximos quosq; bone opinionis odore reficit. Sed quia sponsus sponfam suā laude dignā habuit: ip̄a iaz ex debito laudat a q̄ se laudari perspicit ⁊ dicit

Sicut malū inter ligna siluarū: ⁊ dilectus meus inter filios.]

Ligna siluestria esui hominū abiles fructus non gignūt. Malus vero quod gignit cōgrue et salubriter homines edūt. Merito ergo per malū xps: per siluestria v̄ro ligna ceteri homines figurant: quia in solo xpo cibum salutis quotiēs querimus inuenimus: ⁊ in eius verbis ⁊ exemplis anīas nostras fructu suauit ⁊ salubritate reficimus. Ip̄se est quippe lignū vite quā nobis tribuit: ip̄e est qui dñs nobis samet ip̄m inspirat: anīmā pascit. In ceteris vero si quid refocillationis inueniamus: non q̄ illoz: sed quod xpi est ab illis sumim⁹ quia quicquid in eis p̄ter deū est mortis ferū nobis proculdubio inuenimus.

L Sub vmbra illius quem desiderabam sedi.]

Vmbra christi protectio spiritus sancti. Spiritus quippe sanctus mentem quaz replet obumbrat: quia omnem temptationū feruorē temperat: ⁊ dum aura sue inspirationis suauiter mentē tangit: quicquid noxi coloris feruebat expellit: ⁊ quā iam forsitan nimius victoz estus marcidam fecerat: vmbra sancti spiritus protegens recreat: vt dum in eius inspiratione sedens pausat: vires colligat: quibus ad eternā vitam robustius currat. Sequit̄.

D Et fructus eius dulcis gutturi meo.]

Arbor quippe fructifera ip̄e xpus in corde nostro plantatus per fidē existit. Quā si mens digne ⁊ instanter excolit: fructus nimirū interius pulchros ⁊ viles gignit. Quos dum mens capiens: auidē comedit: omnes mūdi voluptates p̄ eius dulcedine postponit. Dulce enim est valde

sibi celestia cogitare: in eternitate oculus intimū figere: vt aliquando in fletibus etiam mens accensa compungat: vt inter la chrymas subleuata: angelorū cibo ipsa vt delictet sponsa quāto dulcius: tanto auidius pascat. Inde est qđ sequit̃.

E Introduxit me rex in cellam vinariam: ordinauit in me charitatem.]

Quid enim per cellam vinariā congruentius: q̃ ipsam archanam eternitatis cōtemplationē accipimus? In hac eternitate angeli sancti vino sapientie inebriant: dum ipm̃ deum facie ad faciem videntes om̃i voluptate spiritali faciuntur. Hanc sancta mens si a sponso introducat: post positis om̃ibus temporalibus intrat: in qua ex illis angelicis delitijs quantū sibi concedit̃ gustat. Et qz adhuc si in corpore corruptibili detinetur: et si perfecte nō sanat: tamen ex illo minimo qđ cursim sumit considerat: quantū debeat amare qđ amat. Potest tamen per cellā vinariam scriptura diuina figurari. Per hāc quippe in spōsa charitas ordinat: quia in eius doctrina manifeste discit̃ qualiter deus et proximus ordinate diligant̃. Hac charitate percussa sequit̃ et dicit:

F Fulcite me floribus: stipate me malis: quia amore languet.

Per flores teneri quiqz et incipientes: per mala vero perfecti fideles designant̃. Sponsa quippe: quia amore languet fulciri se floribus: et stipari malis appetit: quia dum se eternitatis desiderio afficit: dum qualiter illuc perueniat: tota anxietate perquirat. Sed quia peruentionem dū in carne viuūt: omnino nō inuenit: fatigata in desiderio suo requiescit: et in hoc solo gaudet: si circa se prospicit: vel q̃bus ipsa p̃ficiat: vel in quoz profecti de solatione de languore suo prospicere possit. Quibz de sponso suo subsequēter hec dicit.

Leuam eius sub capite meo: et dextera illi? amplexabit me.]

Per leuam sponsi vita p̃sens: per dexteram vero vita eterna designatur. Per caput autem sponse mēs que anime p̃cipatur assumitur. Sed leua spōsi sub capite spōse esse dicitur: et dextera eius amplectatur eam: quia vitā temporalem sub mente sua semper ponit: vitam vero eternam: vt omnimodis amplectetur concupiscit. Hec quippe: que videt magnanimit̃er mente sublimi conculcat: officijs celestibus se occupat: Hec necessitate tolerat ad illa sūmo desiderio q̃si bza chio dextera sponsi astricta spirat. In que cum ali quantulum intrat delectabiliter quiescit: cuius quietis dilectione mundanos tumultus omnino fastidit. Sic quiescentem vtqz sponsum amplius diligit: et ab eius excitatione improbos quosqz repellit: dicens:

H Adiuuro vos filie hierusalem per capreas ceruosqz camporū: vt non suscitētis neqz euigilare faciatis dilectā donec ipsa velit.

Cerui capree mūda animalia in lege esse perhibentur. Quid ergo per ceruo et capreas: nisi fidem: spem: et charitatem accipimus. Quas dum nobis mundas seruamus: per easdem altos mentes contemplatiōis ascendimus. Sancta autem anima sponsa xp̃i a cunctis mūdi perturbationibus quiescere appetit: in sinu sponsi sopitis terrenis cupiditatibus dormire sancto ocio cōcupiscit. Ita vt etiam necessaria colloquia aliquando fastidiat: soliusqz sponsi colloquatione quanto quietus: tanto serenius hylarefcet. Sed hanc dormientem carnales qui sunt in ecclesia nonnunquā importune excitant: negociis mundi eam implicare desiderant: quia eius vitam inutilem existimant: dum ab eorum curis eam se abstinentem considerant. Hi tales satis congrue non filij: sed filie nominantur: quia dum effeminatos mores nutriunt: virili dignitate amissa: quales interius habeantur: exterius nomine femineo designantur. Hi dilectam

fuscitare sub adurationis pondere prohibentur: ne videlicet mentem: que ad vacandum deo se accingit: solis spiritualibus studijs inherere concupiscit. impotens sollicitudinibus inquietent: et tenebris curarum terrenarum oculum cordis eius obnubilent. Et tamen non ei omnis cura proximi interdicitur: sed quando suscitari debeat eius voluntati relinquitur: quia profecto omni: perfecte anime discernendum est: et quando celesti contemplationi studeat: et quando proximorum utilitatibus inferatur. Hanc vacandi deo licentiam libentissime sponsa suscipit: statimque verbum sponsi amplectitur et dicit:

Vox dilecti mei.]

Ac si diceret: Hanc vocem dilecti mei sponsi esse recognosco: hanc ab eius ore semper audire desidero: quia in hoc video quantum me diligat: cum me ab amplexibus eius desiderabilius impediri prohibeat. Ad hos amplexus qualiter peruenierit: subito narrat dicens:

Ecce iste venit saliens in montibus transfiliens colles.]

Ad amplexus sponse sue christus venire disponens: humanitatem nostram dignanter assumpsit: ad quod mysterium peragendum: quasi saliens in montibus venit: quia quedam opera inter homines ostendit: que valde sublimia sunt: et super homines esse perspicuus: humanum genus ammirari potuit: sed attingere nequiuit. Quia enim de virgine natus est: quod vagientem ad adorandum pastores angelus ammonuit: magos stella perduxit: et pendens in cruce qua hora voluit spiritum emisit: et mortuos tercia die seipsum suscitauit: et celum ingressus spiritus sanctus quibus sibi placuit: donauit. Hec faciens: quasi in montibus ambulauit: quocumque nulla creatura assequi valuit. In his nimirum operibus colles transfiliuit: quia sanctos omnes quantumcumque excreuerunt: potentia sue operationis transcendit. De quo et sequitur.

Similis est dilectus meus capree hinnuloque ceruorum.]

Similis capree bene esse dicitur: quia ex synagoga carnem traxit: que per capream ostenditur. Et quia ex antiquorum sanctorum stirpe progenitus est: quasi hinnulus ceruorum: recte esse perhibetur. Sequitur.

En ipse stat post parietem nostrum: aspiciens per fenestras prospiciens per cancellos.]

Quasi post parietem nostrum christus incarnatus stetit: quia in humanitate assumpta diuinitas latuit. Et quia eius immensitatem si ostenderet: infirmitas humana ferre non posset: carnis obstaculum obiecit: et quicquid magni inter homines operatus est: quasi post parietem latitans fecit. Per fenestras autem et cancellos qui aspiciunt: partim videtur: partim vero se abscondit. Sic et dominus Iesus christus dum et miracula per diuinitatis potentiam fecit: et abiecta per carnis infirmitatem pertulit: quasi per fenestram et cancellos prospexit: quia in alio latens: in alio quis esset apparuit. Incarnatus itaque ecclesie sue: vel vnicuique perfecte anime loquitur: et ad eternam exhortatur patriam dicens:

Surge propera columba mea: amica mea: formosa mea: et veni.]

Propter fidem christus sponsam suam amicam vocat. Columbam propter simplicitatem: formosam propter operationem: quia enim sine fide deo placere non possumus: bene per fidem amici vocamur: quia dum fide celestia appetimus: abiectis terrenis deo adheremus. Columba vero bene anima propter simplicitatem dicitur: quia anima deuota: dum simplicitate dum cordis simplicitate perscrutatur: nequaquam mundi ineptam leuicam dissoluta sectatur. Sed semper ad eterna festinans: colube gemitus diligendo imitat.

Propter operationē anima formosa recte appellat: quia dum preterite vite peccata per bona opera redimit: quasi anti- quā turpitudinē assumpta forma meliori ante sponsi oculos abscondit. Hanc itaq; hortat sponsus: vt surgat ⁊ veniat: quia dignū est: vt quicūq; ad amorem xpi pro- perat: carnis torpore quantū potest abij- ciat: ⁊ se ad eterna cōsequēda celeriter ac- cingat. Sed quia vt ad celestia festinem⁹ per exhibitionē noui testamenti a deo ac- cepimus. Ideo recte sequit:

S Jam hiems trāsit: humber abijt ⁊ recessit: flores apparue- runt in terra nostra.]

Quid per hiemē: nisi legis austeritas in- telligenda est? Que dū in carnalibus sa- crificijs populū antiquū detinuit: ad ap- petenda spiritalia ⁊ celestia observato- res suos non audiuit. Possumus etiam per hiemē vitaz presentē intelligere: que dum nos assiduis temptatiōibus impetit quasi ymbribus importunis ad sequendū xpm torpore compellit. Sed iam sponsa surgat: quia hiems trāsit: quoniā quan- to magis dies vltimus instat: presens vi- ta recedit: ⁊ quo amplius tempus ad ter- minū ducit: eo citius currendū est: ne ele- cta anima oblati sibi muneribus eternis priuet. Trāsit enim dicit: quia in proxi- mo transitura esse nō dubitat. Sequit.

P Flores apparuerūt in terra: tempus putationis aduenit.]

Flores apparuisse in terra dicit: quia sancte anime in celo recipiunt. Et quia in hac vita quāuis hiems fuerit: nō torpue- runt: mox vt recesserunt in terra viuentiū gloriose floruerūt. Bene sequit cū dicit:

Q Tempus putatiōis adue- nit.] Quia quo amplior electoz nume- rus in celo congregat: eo celerius repro- bi ab ecclesia: tanq̄ sacramenta inutilia amputant: vt ⁊ mundus citius finiatur. Sequitur.

R Vox turturis audita est in

terra nostra.]

Quid per turturē: nisi ecclesia? Quid per terram sponsi: nisi vita illa beata desi- gnat? Sed vox turturis in terra sponsi au- dita esse dicit: quia dum p desiderio suo sancta ecclesia deprecatur: a xpo in celo cle- mentissime audit. De quo recte subdit.

S Sicus ptulit grossos suos.]

Quia sancta ecclesia martyres suos ad eterna patriam premisit. Post quos:

T Vinee florentes odorem de- derunt.] Quia per vniuersum mundū exempla bonoz operum exercuerūt. Vi- nee vtiq; flores producit: cum singule ec- clesie animas infideles ad fidei nouitatē per baptisimū educit. Sed flores ipsi odo- rem proferūt cum credentes anime exem- pla bona per suauem opimonē sibi inuicē ⁊ alijs aspergunt. Sed quia xpus vtroq; modo exhortatiōis nos trahit: vt videli- cet ⁊ preceptis nos amoneat: ⁊ exemplis sanctorum nos erigat. Idcirco sponse sue prius vt surgeret ammonēdo precepit: et deinde exemplū sanctorū ad cognitionem adduxit: ⁊ post exemploz exhibitionē ite- rum se ad precepti cōmonitionem cōuer- tit dicens:

V Surge amica mea: soroz mea: ⁊ veni columba mea in fo- ram inibus petre in cauerna ma-

cerie.] Surgit anima cū a peccati perpe- tratiōe se erigit. Venit cū per bona opera desiderij sancti passib⁹ sanctis ad celestia tendit. Sancta etiam mens cum preterite vite turpitudines aspiciat: cū peccata sua enumerat que fecit: mox secū in consci- entia erubescit: ⁊ quecūq; in mundo dilexe- rat: ad odiū sibi transferens sleribus se pu- nit: ⁊ ipa penitentia facta robustior ab om- ni iniquitatē etiā exilit: ⁊ ab omī torpo- re negligētie se excutit: vt iā infimis cogi- tatiōibus nō taceat: sed ad appetēda inu- sabilia per sancta desideria se extēdat. Hec itaq; mens surgit ⁊ venit: qz ⁊ a torpore infirmitate per cōpun-ctiōe se erigit: ⁊ in

sanctis studijs se exercēs: ad eterna pedi-
bus amoris currit. Per foramina autē pe-
tre vulnera manū xpi in cruce pendētis
libēter intellexerim. Cauernā vero mace-
rie vulnus lateris quō lācea factū est: eodē
sensu dixerim. Et bene colūba in forami-
nibus petre: et in cauerna macerie esse di-
citur: quia dum in crucis recordatiōe patiē-
tiam xpi imitat: dum ipsa vulnera propter
exemplū ad memoriā reducit: quasi colū-
ba in foraminibus petre: sic simplex ani-
ma in vulneribus nutrimentū quo cōua-
lescat: inuenit. Possunt tamē per forami-
na petre incarnatiōis xpi sacramēta signa-
ri: et per cauernā macerie ipsa protectio an-
gelice custodie figurari. In qua custodia
cū anima ponit: bene ei a sponso dicit:

X Ostende mihi faciē tuam: so-
net vox tua in auribus meis.] Quid em̄
per faciē: nisi fidem qua a deo cognosci-
mur: accipim? Et quid per vocē: nisi pre-
dicatiōē intelligimus? Sed precipit spō-
sus: vt ei sponsa faciē suam ostēdat: quia
quicūq; se fidem dicit habere: necesse est:
vt bonis operibus se exerceat: vt in ope-
ribus exterioribus fides interior innotescat
Sed et opera: necesse est vt vox predica-
tionis sequat: quia quicūq; in sanctis ope-
ribus perfecte se dilatat: cōsequens est vt
ad eandem faciēda proximos quosq; ex-
hortetur. Ideo sequitur:

Y Vox enim tua dulcis: et faci-
es tua decora.] Tūc enim et vox placet: et
facies decorat: quā et opa predicatio sequi-
tur: et rursus predicatiōē bona opera co-
mitant: huiusmodi predicatoribus conse-
quenter dicitur:

Z Capite nobis vulpes paruu-
las: que demoliunt vineas.] Per vul-
pes heretici: per vineas singule ecclesie
designant. Sed vulpes vineas demoliū-
tur: quia per hereticos ecclesie a recte fi-
dei viriditate exstercant. Que bene paruu-
le dicunt: quia quāuis contra veritatē in-
tus superbiant: exterius in verbis tamen
humilitatē per simulationē sectant. Que

tūc a sanctis predicatoribus capiūtur: quā-
do instante altricatiōe sententijs veritas
tis cōuincunt. Predicatores quippe san-
cti aliquādo canes per similitudinē dicitur:
tur: quia predicatoribus assiduis quasi la-
tratibus importunis: aduersarios quosq;
a grege ouium arcere nitunt. Isti canes vul-
pes xpi capiūt: quia ducem suū dum fide-
liter diligūt: pro eius amore laborātes:
tergiuersantes hereticos ab inuolutiōib;
questionū: quasi a tenebrosis caueis ad lu-
cem veritatis educūt. Qualiter vulpius
demolitio timeat: manifestat cū dicit:

aa Jam vinea nostra floruit.]
Vinea quippe floruit: quia sancta ecclesia
per baptismū filios ad dei nouā conuer-
sionē perduxit. Quibus timendū est: ne
ab hereticis deprauent: quia dū quosq; fi-
deles in nouitate christi regenerant: quo
quisq; tenerior est: eo citius ad puritatē
seducit. Floribus omnino timendū est ne
pereāt: quia dum adhuc quisq; ad perfe-
ctionē per exercitiū diuturnū non conua-
luit: facile si a dente venenoso mordeat ab-
secta em̄ queq; antea in quo se iam diu ex-
ercuit: facile nō amittit: qui a quo frequē-
tius palato intimo quā dulcis sit dominus
gustauit: eo constantius sponsi recitudi-
nē tenet: et distorta fastidit. Que psequi-
tur conueniēter: et dicit:

bb Dilectus meus mihi et ego
illi.] Ac si diceret: Dilecti mei amicitia
constāter teneo: quia eius constantē beni-
uolentiā erga me sentio: quia dū eius fa-
miliaritatē benignā habeo: durū est quod
ei aduersum inimicos laurātes audio: et
dum in eius assiduitate qualis sit video:
si quid erroris proferūt aduersarij a ve-
ritate quā in eius visione cognoui nō rece-
do. De quo bene sequitur:

cc Qui pascitur inter lilia: do-
nec aspiret dies: et inclinentur vmbre.]
Quid per lilia: nisi mūde anime designā-
tur? Que dū castitatis candorē retinent:
per bone fame opinionē primis quibus

q̄ suauiter olent. Inter lilla sponsus ergo pascit: quia proculdubio animarū castitate delectat: que et in se mundiciā carnis conseruat: et per nitidas cogitationes corā eo placet: et extra primis quasi odoris suauitatē donant. Dies vero aspirabit: et vmbre inclinabuūt: quādo vita eterna apparebit: et presens vita finietur. Hic quippe nox est: ibi dies erit: quia hic in visione veritatis caligamus: vbi deus ipse tota veritas mētibus elucebat. Ad hanc proflus diē sancte anime enitunt: vt perueniant propter hāc iusticiā illibatum: in quantū possunt conseruat: et quia sine xp̄o nihil possunt eius auxiliū inuocant: eius familiaritatē desiderant. Quarū dū mentem cōsiderat: prope est benignus et adiuuat: et quo amplius proficiūt: familiarius semper amat: donec finitis tenebris mundi ad vite eterne lucez perfectas educat. Quā lucem quia valde desiderat: eanq̄ cum dñs ad iudiciū venerit: videndā esse putant. Idcirco cū desiderio dicit: **dd Reuertere: similis esto capree: hinnuloq̄ ceruorum super montes bethel.**]

Ad nobis dilectus corporaliter tūc abiit: quādo post resurrectionē in celū ascendit. Tunc autē reuertet quando in fine mūdi resuscitatis corporibus hominū omnib⁹ in iudicio manifestabit. Qui vere similis capree et hinnulo ceruorum apparebit: quia in carne nostra veniens ad iudiciū omnibus se mōstrabit. Per capreā enim que mundū est animal: ecclesia designat: que dum in celestibus mēte habitat: quasi in montibus pascit. Per cernos autē quid aliud q̄ patres antiqui designant: ex quo rū carne xp̄us natus: quasi hinnulus ceruorum mūdo est presentatus. Bethel autē domus dei interpretat: que bene ecclesia dei dicit: q̄ in ea minus habitat: dū per fidem corda nostra mundant. Super montes ergo bethel simul capree hinnulorum ceruorum apparebit: quia in eadem humanitatis forma ad iudiciū ventet: quam

ab ecclesia sumpsit: quando in hoc mūdo ex patrū progenie: quasi hinnulus ex ceruis natus fuit. Que vere et similis capree et super montes apparebit: quia ex humanitatis quidem similis ecclesie erit: et tamen super ipsos summos: qui quasi montes excellunt: in ecclesia sublimior eminebit. Qui dum venire moretur: quia eum semper sancta anima perquirere nititur. Ideo sequitur. **B**

Capitulum. III

In lectulo meo per noctes quesiui quem diligit anima mea.]

Lectulū sibi sancta anima in nocte facit: dum offites perturbatōnes mundi fugiēs: secretum componat in quo requiescit. In hoc lectulo quem vigilat: querit: quia dū ab omnibus sollicitudinibus mundi vacat: in eius inquisitione quomodo ad illuz perueniat non quiescit. Notandū est autem: quia per noctes querit: qui modo in hoc mūdo viuit: et perfecte tenebras temporalitatis a se non excutit. Quas quo grauiiores patitur: eo feruentius queret eum: quo inuento tenebras amplius non patit. Sed quia quē querit: nunq̄ perfecte in hoc mūdo inuenit. Ideo subiungit. **B Quesiui illū: et nō inueni.]**

Quia vero maximo desiderio esuat: et quicquid tenet ei non sufficit: donec illuc etiam inueniat: ideo constantiam inquisitionis subiungit dicens:

L Surgam et circuibō per ciuitatem: per vicos et plateas: que ram quē diligit anima mea.]

Quid per ciuitatē in hoc loco nisi ecclesiam: quid per vicos ciuitatis: nisi spirituales quosq̄ accipimus? Qui dum ad celestia toto corde gradiūtur: angustā viam tenent qua ad vitam perducant. Per plateas autem seculares designant: qui dum voluptates suas multas sequūtur latas vias gradiūtur. Surgit ergo sponsa

et ciuitatem circuit: quia perfecta anima que inuisibilia fastidit: omnes sanctos qui sunt vel fuerit in ecclesia mente cōspicit: si quid forte in eorum actibus reperire poterit: quod imitando ad sponsi inuentio- nem aliquando venire possit. Per vicus autē et plateas querit: quia dum per bo- norū imitationē ad dilecti familiares am- plius puenire satagit: non solū in spūali b^o: sed in ipīs carnalibus aliqñ inuenit: quod imitari digne possit. Sed post q̄ la- borē geminātū inquisitionis insinauit: iterū difficultatē inuentiois subdit dicens: **D** Quesiui illū et non inueni.]

Sed dum querit et nō inuenit: ip̄a etiam querit et inuenitur. Ideo subdit:

E Inuerūt me vigiles qui cu- stodiant ciuitatem.]

Quid per vigiles: nisi doctores eccle- sie designant? Quia dum lucrandis ani- mabus et scriptis et dicens inuigilant: ubi desiderij aliquantū sentiunt: augmenta- re ad melius nunq̄ cessant. Ibi sponsam querentē inueniūt: quia piūm xp̄m inue- nire satagentē excliuiunt: et ut citius inue- niant: preceptis instruunt: exemplis accen- dunt. Quos ille interrogās dixit:

S Num: quem diligit anima mea: vidistis?

Bene eos interrogare dicit: quia dū eo- rum scripta vel verba vigilāt studio per- scrutat: tanq̄ presentibus: etiam absentibus animi intentioe loquēs: quid de xp̄o senserint: suscitāt. Quia vero dum in eos omnino intendit: nunq̄ sponsus inuenit: consequēter subiungit.

S Paululū cum pertransissem eos inueni quē diligit aīa mea. Paululū vigiles transierunt dilectū inuenit: quē dū eos puros hoies esse cogitat: ad dei- tatē mentē erigit: ibiq̄ sponsū suū supra homines patri equalē cognoscit. Quem tunc inuenisse se dicit cum sanctis labori- bus adiura in eius deitatis claritatē ocu- lum fidei tanq̄ per speculū contemplan-

do aliquantulū figit. **Q**uātantillū quanta- auditate mētis suscipiat: ostendit dicens: **H** Tenui illum nec dimittam: donec introducam illum in do- mū matris mee: et in cubiculum genitricis mee.]

Mater sponse synagoga extitit: quia ex ip̄a predicatorum habuit: ex quibus verbū veritatis suscepit: per quod in fide rege- nerata fuit. Tenet ergo sponsum ecclesia donec in domū matris eum introducat: quia vsq̄ in finē mūdi ad eius fidei amo- re non recedit: donec ad fidem iudeos ad- ducat. Ad q̄ postea recedat: quippe que in exilio diligit: in patria vidēs amplius amabit. Sed de illo tempore dici debuit de quo a quibuslibet ppter obstantes tē- ptationes dubitari potuit. In domū ergo matris dilectū introducet: quando in fine mūdi ecclesia per predicationē in plebem iudicatā xp̄iana sacramenta immittet. In cubi- culū autem quasi in secretiorez par- tē domus eum introducet: quia ex eadem plebe ita plurimos conuertet: ut omnes mūdi sarcinas abijciant: et in intimis co- gitationibus soli deo placere concupiscāt: huiuscemōi homines cubiculum facient sponse: quia dum a se omnes sordes cupi- ditatis abijciant: quasi secretū locum in- mente in quo delectetur component. A quoz in quietatōe in eis delectabiliter pausans sponsus improbus prohibet ite- rum dicens:

I Adiuro vos filie hierusalem ne susciteris neq̄ euigilare facie- tis dilectā donec ip̄a velit.]

In hoc vtiq̄ ostendit: quia eiusdē perfe- ctiois quosdā de synagoga post conuer- sionē inueniet: cuius de ecclesia q̄ pluri- mos inuenit: dū in eoz quiete similiter de- lectatus ab eis inquietatores p̄hibet: si- cut ab ecclesia p̄hibuit. Introdūcta ergo ad fidem synagoga ecclesie mentem per opera que videt: cōspicit: et sublimitatem eius valde ammirans dicit:

Expositio beati Gregorij pape

Ik **Q**ue est ista que ascendit per desertū sicut virgula fumi ex aromatibus mirrhe et thuris: et vniuersi pulueris pigmentarij. In deserto vtiq; in hoc mundo ecclesia: siue sancta queq; anima viuūt dū a regno exul: inter bestias demones ut delicta degit. Hic est et si non omnino a sponso deserit: tamen quia dū in carne est nondū ad certam eius visionē admittit: dum ab eo per exilia et temptatiōes peregrinat: quia dū adhuc cum eo nō regnat: deserti ab eo sibi videt. **O**b hoc semper laborat ut ostendat: ut quem valde diligit: magis ac magis sentiat: quatenus quoniam perfecte eum in deserto non tenet: vel ipse eius desiderio se reficiat: ut sic in via robora: quādoq; ad hoc quod diu cōcupiuit perueniat. Sunt quippe nōnulli qui dū omnia inuisibilia fastidiūt: mentem in celestia erigūt. Et quia in infimis nihil quod eis dulcescat conspiciūt: rotum cor ad superna mādara conuertūt. Hi ab omnibus malis moribus se exuūt: cūsum mūdi cū cupiditatibus contempnūt: spe ad inuisibilia tendūt: et quo ampliori desiderio illis inheret: eo magis ac magis moleste in corruptionē ferunt quā habent. Hi nimirū per desertum ascendūt: quia dum in hoc mūdo inter temptatiōes viuunt: quo amplius dum hic morant: deserti in certior: fortius ista deserāt: et ad illa gradiunt: in quibus cū fuerint: nihil amplius quod eos ammoueat: tam timebūt. Bene autē sicut virgula fumi ascendere dicunt: quia et odore bone fame: et subtilitate mentis habere dicunt: non autē quarūlibet rerū fumus iste dicit: sed ex aromatibus mirrhe et thuris: et vniuersi pulueris pigmentarij existere declaratur. Mirrha quippe mortuorum corpora condunt ne putrescāt: thura vero accendunt: ut redoleāt. Per mirrhā ergo carnis mortificatio designatur. Per thura vero orationū mūdicia intelligit. Sancta igitur anima dum carnem suam a putredine vicioꝝ mortificat: dum omnes mundi voluptates per continentiam abnegat: quasi mirrhā mortuo corpori

adhibet: ut post iudiciū a corruptionē eterna sanū permaneat. Cum vero se ad celestia malori desiderio accendit: et a cordis cubiculo omnes superfluas cogitatiōes feruenter abicit: quasi thuribulo cor suū coram deo facit. In quo dū per dilectionē virtutes cōgregat: quasi carbones in thuribulo coapat: in quo seipam mens in cōspectu dei igne charitatis accendat. Dū feruentes et mūdas oratiōes ad deū emit: quasi fumū aromati ex thuribulo educit: ut coram dilecto suauē redoleat: et proximis quosq; ad eius amorē per bona exempla concitare nō desinat. Sed notandum quod nō ait: vniuersi pigmentarij. Pigmenta quippe facimus: quā virtutes cōgregamus in corde. Quando vero ipsas nostras virtutes per singula queq; opera diligentius retrahimus: ne quid in operibus nostris incultū remaneat: ne inter virtutes viciū lateat: tūc proculdubio unguenta virtutum quasi in puluere tundimus: ut eo mūdiora sint opera nostra: quo subtilius ea ab omni subreptione vicioꝝ discernere nō cessamus. Huiusmodi mentes dilecto suo delectabiles se per eius gratiā faciūt: et dum ab omni mūdano strepitu se diuidūt locū in quo sponso requiescat: in seipsis componūt. De qua requie subdit:

In lectulū salomonis sexaginta fortes ambiūt ex fortissimis israel. Salomon quippe pacificus interpretatur. Quid ergo per salomonē nisi xpus intelligit: de quo scriptū est. Ipse est pax nostra: qui fecit viraq; vni. Salomoni ergo lectulū facimus: quādo a mūdi sollicitudinibus omnino cessamus: dū in solo desiderio xpi libenter pausamus: etq; ut nobiscū pauset cor ab omni terrena cupiditate mūdamus. Denarius autē numerus si per senariū numerū multiplicet: nimirū sexaginta complent. Per denariū itaq; decalogū legis accipimus. Per senariū autem totū hoc tempus intelligimus: quod sex diebus operatiōis volui videmus. Per sexaginta igitur fortes oēs perfectos:

qui fuerunt ante nos in ecclesia intelligimus: qui dū decē precepta legis quo spiritalius eo fortius in sex diebus cōpleuerūt: quasi sexagenariū numerū perfecērunt. Id lectulū salomonis ambiūt: quia mentē sanctam: in qua xpus pausat verbis et exemplis muniūt: quibus ab aditu mentis vententes hostes repellūt: dum ipam mentē exemplis sustinent: scriptis erudiunt.

Ab hi tenent gladios: et ad bella doctissimi existunt.]

Quia dum ad verbū dei opere cōplent: quod corde sciūt: magis ac magis semper docti hostem suū demonē: scilicet sapientia et fortitudine vincūt. Per gladiū em verbū dei designat. Per manus aut qui bus gladios tenent: ipa opera figurant. De quibus bene subditur.

R Uniuscuiusq; ensis super femur suum: propter timores nocturnos.

Quid per ensē: nisi rigoze cōuersationis? Et quid per femur: nisi carnis appetitus accipimus? Electi ergo quiq; qui iā ad perfectionē vite profecti sunt: semper ensē super femur suū ferunt: quia rigoze cōuersationis appetitū carnis assidue frangūt: ne hostis quē in nocte huius mūntinent: repente veniēs mollem aditū inueniat: et per voluptatis mollicitē: eo facti h? quo voluptuosiores inuenit: ad grauiora peccata perducatur. De laude itaq; salomonis adhuc subdit cum dicit:

Q Ferculū fecit sibi rex salomon de lignis libani. Columnas eius fecit argēteas: reclinatoziū aureū: ascensum eius purpureū: media charitate pstruit propter filias hierusalē.]

Ligna libani impuribilia esse asseruntur. Ferculū fecit sibi rex salomon de lignis libani: quia scdm presciētie sue gra-

tiam: xps sanctā ecclesiā de in eternū permanentis mansuris sanctis cōstrinxit.

P Columnas eius fecit argēteas.]

Quia eidem ecclesie predicatorum dicit: qui et ut etiam exemplis sustentaret: magna iusticie. rectitudine roborauit: et ut predicationibus erudiret: nitore eloqui quasi splendore argenti decorauit.

Q Reclinatoziū argēteū fecit.

Quia dū in cordibus perfectoz respenderit: eis diuinitatis sue potentia per contemplationē ostēdit. In qua cōtemplatione dū eis pulchritudinē celestium mundorum monstrauit: quasi reclinatoziū ex auro eis cōposuit: quia locū in quo se recollātes requiescāt: apposit. Quod reclinatoziū bene aureum esse dicit: quia melior est sapientia cunctis opibus: et omnia que desiderant ei nō possunt comparari. Ad hoc reclinatoziū multis laboribus peruenit: multis tribulationibus ascendit. Ita ut si necesse fuerit etiā sanguis effudit permittat. Ideo ascensus recte purpureus esse dicit. Dū em sancti quiq; martyres propter vitas eternā corpora sua ad supplicia tradiderūt. Dum flagella eculeos: ignes: gladios: et alia innumerabilia tormento patienter pertulerūt: nōne ad reclinatoziū istud ad beatā scz vitam per ascensum purpureum ascenderūt? Sed nos miseri quid agimus? qui in hoc ferculo colūpne argentee nō sumus: quia sanctā ecclesiā nec exemplis sustētamus: nisi predicatione docemus. In ea reclinatoziū aureū nō habemus: quia terrenis cogitationibus inuoluti: ad splendore sapientie per cōtemplationē non assurgimus: ascensum purpureū nec cognoscimus: quia voluptatibus vacantes: labores et persecutiōes pro eterna beatitudine ferre recusamus. Consolat nos aliquantulū quod de hoc ferculo subditur.

R Media charitate construit: propter filias hierusalem.]

Quid est per filias hierusalē: nisi cum non filios sed filias dixerit intelligimus: nisi nos debiles: q̄ in ecclesia: nō virti: sed femine sumus: quia contra vicia fortiter nō reluctamus: viriliter resistimus: inutiliter subiacem⁹. Hierusalē est visio pacis interpretat: per quā ecclesia q̄ est mater nostra designat: eo q̄ assidue pacē perpetuā contemplant. Si ergo nos in ferulo regis colūpne argenteae non sumus: reclinatoriū aureū non habemus. Per ascensum purpureū ascendere nō valemus: salutem charitatē que cōmuni omnibus electis que quasi in medio posita est: teneamus. Per hāc quippe rex salomon nos in ferulo suo esse cognoscit: quia in eo cū columnis argenteis cū reclinatoriū aureo cū ascensu purpureo: ppter filias hierusalē: etiā media charitate cōstruit: quia cū summis ecclesie mēbris ad eandē sponsi beatitudinē peruenimus: si charitatē indefessam observamus. Sequit:

R Egredimini filiesion et vide te regem Salomonem in diademate: quo coronauit eum mater sua in die desponsationis eius: et in die leticie cordis.]

Mater xpi beata maria esse credit: que coronauit eū diademate: q̄ humanitates nostrā ex ipsa ipse assumpsit: sicut in euangelio recitat. Et hoc in die desponsationis eius: et in die leticie cordis eius factū esse dicit: quia quando vnigenitus filius dei deitate suā humanitati nostre copulare voluit: quādo per bonā voluntatē suam tempore oportuno ecclesiā suam sibi assumere placuit: tūc cum charitatis exultatione carnem nostrā ex matre virgine suscepere voluit. In qua cū doloribus p tempore viuēs: de redemptione nostra vehementer exultauit. Sed cū diadema p gloria assumat: in humanitatis autem susceptione nō gloria verbi dei: sed humilitas esse cognoscit: quomodo in humilitate nostra quasi diademate coronatus fuisse

dicitur. Sed eius ipsa eius incarnatio vere gloria nostra fuerit: quia membra eius sumus propter cōmunionē corporis d̄ yade ma membroꝝ bene capitū scriptura prece dicit. Hic itaq̄: quia a sponsa laudatur: et ipse vicissim sponsā laudare dignat dicitur.

Capitulū III A

Quam pulchra es amica mea: q̄ pulchra es et decora: oculi tui columbarum: absq̄ eo quod intrinsecus latet.]

Quia hec superius exposuimus: ut possumus: nūc eadem repetere propter breuitatē seruandā deuitamus. Sed quia adiunctū est absq̄ eo quod intrinsecus latet breuiter videndū est: quomodo superius iungat. Pulchra est ergo sponsa et oculi eius columbarum: absq̄ eo qd̄ intrinsecus latet: q̄ valde honestū est quicquid in exterioribus operat: q̄ simpliciter inter homines conuersat: q̄ ea que videt temporaliter cōcupiscere dedignat. Et si quid tamē in hoc mūdo placet: post cōcupiscentias suas ire detestatur. Sed rehemēter pulchrius et honestū est: q̄ cordis desiderū illibatū retinere conat: q̄ eterne beatitudinis claritatē in mente retinet: et erecta contemplant: q̄ in his que interius videt suauiter requiescit: et mūdat. Sequit.

B Capilli tui sicut greges caprarū: que ascenderunt de monte galaad.]

Si per oculos predicatorum ecclesie designant: quia ceteris viam ostendūt: bene per capillos populi figurant: qui eidem ecclesie ornatū tribuūt. Capilli ergo sponse sicut grex caprarū esse dicunt: quia populi ecclesie dū precepta legis ruminantes celestia fide contemplant: mūda sunt animalia et in altis pascunt. Galaad autē aceruus testimonij interpretat. Quid autem per aceruū testimonij: nisi multitudinē

martyrū intelligimus? quia dum fidem xpi insuperabiliter tenuerūt: eos testimoniuū veritati etiā per mortē suā perhibuisse scimus. Sicut itaq; ille caprarū de monte galaad ascendit: quia populus ecclesie eo magis fide ad eterna suspendit: quo fortius sanctos martyres eidem fidei testi montū perhibuisse sciuit. Sequit̃.

L Dentes tui sicut grex tonsarū: que ascenderit de lauacro.]

Sicut per oculos predicatorēs intelligunt: quia per eos ecclesia illuminat̃ similiter ⁊ dentes eiusdem possunt dici: quia per eos infideles consumūtur: ⁊ paruuli nutriūtur. Dentes quippe sancti predicatorēs vocant: quia dum sanctā scripturam exponēdo minoribus fratribus elucidant: quasi panē paruulis: tanq̃ matres filijs comasticant quo infirmi ad fortiora conualefcant. Ibi nimirū bene sicut grex tōsarū que ascenderit de lauacro esse dicitur. quia dum se a peccatis omnibus in baptismo ablutos esse recordantur: libenter onera mūdi deponūt: vt ad celestia conseq̃da ⁊ predicāda: quo liberius: eo facilius gradiunt̃. De quo subdit̃.

D Omnes gemellis fetibus: ⁊ sterilis non est inter illas.

Gemellos fetus omnes sancti predicatorēs habēt: quia duz in duobus preceptis charitatis ceteros homines supereminēt geminā dilectionē predicāt: ⁊ in eo duos populos iudaicū ⁊ gentilem gignere non cessant. Inter quos nullus est sterilis: quia profecto predicator nō est dicendus: si filios spirituales gignere p̃tempnit. De quibus adhuc subdit̃:

L Sicut vita cocceae labia tua ⁊ eloquiū tuum dulce.]

Eidem predicatorēs labia ecclesie dicuntur: quia nimirū per eos populis precepta vite loquit̃. Qui bene sicut vita dicunt: quia dum fluxas cogitationēs in cordibus hominū suis predicatiōibus restringunt: quasi sparfos crines ne immoderate de-

fluant reprimūt. Sed quid est quod tantum vite: sed cocceae comparant̃: nisi quod per cocceam flamma charitatis intelligitur? quia illi ardent ⁊ per eos alij accendunt̃: per quos eloquiū sancte ecclesie dulcoratur: quia dum que dicit̃ faciūt: predicatiōnes suas hominibus quasi lapidas estas apponūt. Sequitur.

S Sicut fragmen mali pomi: ita gene tue: absq; eo quod intrinsecus latet.]

Quod per genas ecclesie: nisi ipsos predicatorēs intelligimus? quia dū in populis: vt eis proficiāt eminent: quasi in facie ecclesie manifesti apparēt. Per malū autem punicum ipsa ecclesia designat̃: quia dū multos populos in vnitare fidei nutrit quasi multa grana sub vno cortice strigit: quia dū grana diuino seruitio ceteris fortius affligūt: dum se vt omnia mūdāna contempnūt: dum voluntates suas abnegant: ⁊ vicia sua omnino mortificāt: ceteros exempla sua ceteros nutriūt quasi fracti ⁊ agri se cibos offerūt. Sed quis magna sint que extrinsecus apparēt: maiora tamen in occulto retinent: que solum oculi soli vidēt. Ideo subiūctum est. [Absq; eo quod intrinsecus latet.] Sequit̃.

S Sicut turris dauid collum tuum: que edificatur cum propugnaculis.]

Collum quippe extendimus: quando longius p̃spicere volumus. Propter aliud ergo sancti predicatorēs oculi: p̃pter aliud dentes: propter aliud genas ⁊ collum: propter aliud conuenienter vocantur. Bene igitur sicut turris dauid: collum sancte ecclesie dicitur: quia sancti predicatorēs procul venientes hostes sancte ecclesie specularunt: et fortiter resistunt: si quid in eo ledere conantur ⁊ liberē terrena despicientes: celestia contemplantur. Collum ergo propter hostiū speculationē: turris vero dauid propter

Expositio beati Gregorij papæ

fortitudinē ⁊ ppter excelsam celestiu gau-
dioꝝ contemplationē. *Que turris recte
dauid esse dicit: quia dauid manu fortis
interpretat: per quod xp̄us significat: cui-
us est quicquid forte ⁊ excelsum operat.
De qua subditur.*

H *Que edificatur cum propu-
gnaculis. Ab ille clypei pendēt
ex ea omnis armatura fortiu.]*

*Cum ppugnaculis turris dauid edifi-
cata dicit: quia sancti predicatorēs cōtra
aduersarios homines si necesse sit: miracu-
lis armant. Contra vicia autē se clypeis
muniūt: quia ne spiritualib⁹ hostibus suc-
cumbāt: virtutibus se defendūt. In qui-
bus omnis armatura fortiu pendet: quia
quisquis hostiu cuneis: fortiter resistere
vult: in eis exempla videt: quibus arma-
tus hostes strenue valet superare. *Ab ille*
autē hic pro perfectiōe ponitur: quia in
millenario numero omnes numeri perfectē
complent. Sequit.*

I *Duo vbera tua sicut duo hin-
nuli capree gemelli: qui pascun-
tur in lilijis donec aspiret dies et
inclinentur vmbze.]*

*Per duo vbera duo pdicatorꝝ ordines:
vnus in circūcisione: alius in prepucio de-
signant. Qui bene sicut duo vbera hini-
nuli capree dicunt: quia ⁊ filij synagoge
existūt: ⁊ in mōtib⁹ contemplationū pas-
cunt. Gemelli vero ideo dicti sunt: quia
cōcorditer predicāt: ⁊ concorditer sapiūt.
In lilijis vero pascunt: donec aspiret dies
⁊ inclinent vmbze: quia mundiciā infati-
gabiliter sectant: donec in die iudicij pre-
mia recipiāt: que in labore noctis assidue
contemplant. Sequit sponſus dicens:*

I *Uadam ad montē mirrhe:
⁊ ad collem thuris.]*

*Quid per montē mirrhe: nisi fortē alti-
tudinē mortificatiōis in opere? Et quid
per collē thuris intelligimus: nisi altam
humilitatē in oratiōe. Ad montem ergo*

*mirrhe: ⁊ ad collē thuris sponſus vadit:
quia eos familiariter visitat: q̄s per morti-
ficationē vicioꝝ ad alta pficere: ⁊ per mū-
das ⁊ humiles oratiōes suauiter redolere
pspicit. His quippe virtutibus sancta ec-
clesia: vel vnaqueq; anima mūda efficit:
quia dū per voluptatū mortificationē vici-
is reluctat: ⁊ per sanctas oratiōes frequē-
ter lachrymis abluūt: sordes lacry spon-
so placeat: quia pulchra apparere conat.
Cuius conatū ad effectū sponſus pec gra-
tiā suam ducit: opusq; suū in sponſa beni-
gne laudat dicit.*

V *Tota pulchra es amica mea
⁊ macula non est in te.]*

*Cum scriptū sit: Nemo vivit sine peccat:
tō nec infans cuius vita est vnius diei su-
per terrā. Quid est q̄ spōsa tota pulchra
esse dicit: an qua macula non habet? Ali-
bi quippe scriptū est. Stelle nō sunt mun-
de in cōspectu eius. Et alibi. In multis
offendimus omnes. Et iohānes apostol⁹
ait: Si dixerimus: quia peccatū nō habet-
mus: veritas in nobis nō est. Et idē. Si
dixerimus: quia peccatū non habemus:
mentimur: ⁊ veritatē non factimus. Sed
dū sancta anima a peccatis quotidianis
se per penitentia mūdāt: dum quotidie
peccata minuta cū lachrymis abluūt: ⁊ a
maioribus se obseruat: quāuis frequēter
peccet: per assidua tamen penitentia mū-
ditā suam assidue seruat. Hinc em̄ alibi
precipit. Semper sint vestimēta candida
Et illud. Iustus autē ex fide vivit. Quā-
uis em̄ mor vlt peccat: a iusticia deuiet: ta-
men dū semper credit in eū qui iustificat
impū: ⁊ assidue sub eius fide peccata sua
desert per assiduas ablutiōes iusticiā suā
retinet. Se igitur ita mūdanti sponſe cō-
sequenter dicitur:*

V *Veni de libano spōsa mea
veni de libano: vti coronaberis*

*Libanus quippe dealbatio interpreta-
tur. Quid ergo per libanū: nisi baptisma
intelligit: in quo sancta ecclesia, aqua ab-
luit: a peccatoꝝ ingredine per spiritū san-*

atum quē recipit: et per xpi fidem dealbatur. Unde scriptū est. Asperges me dñe ylopo et mūdabor etc. De libano ergo sancta ecclesia ad coronam venit: quia in xpi baptismo fidē precipit sub qua cū xpi gratia mereat: ut premiū percipere possit. Sed quid est quod dicit: Veni nisi quod in fide et in spe et in charitate quicquid operat: substat: ut his tribus munita virtutibus robur habeat: per inuia nō laceat. De fide enim dicit. Fide mūdans corda eorū. Et iterum. Sine fide impossibile est placere deo. De spe autē dicit: Non confundent omnes qui sperant in te dñe. Cui iterū dicit: Quis est in te sperans: et derelictus est: De charitate autē dicit: Caritas operit multitudinē peccatorū. Et iterū. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperū: et si tradidero corpus meū ita ut ardeat: charitatē autem nō habuero: nihil sum. Et iohānes apostolus. Deus charitas est. Potest tamē et aliter intelligi: quod iter dicit: veni. Venit spōsa sancta ad xpm dum in hoc mūdo viuēs: bona que potest operat. Venit quādo in hora mortis anima videlicet sponsa a carne eruit. Venit tertio: quādo in iudicij die vltimi carnem resumit: et cum xpo thalamū celestē ingredit. Ibi quippe omnium laborum suorū premiā consequit. Ibi iam ostiū prostratis et exclusis hostib⁹ gloriose coronat. Ideo et hic per promissionē dicit:

A Coronaberis de capite ammana: de vertice saur et hermon: de cubilibus leonum: de montibus pardorum.]

Quid per ammana saur et hermon noia videlicet montū: nisi potentes hui⁹ seculi intelligunt? Qui quāto ditiores tanto excelsores et firmiores apud infirmos esse vident. Sed de his montibus sancta ecclesia coronat. Quia dum regnū predicat eternū: dum exemplo suo oia que mūdi sunt vilia esse demonstrat: ipsos etiā potentes ad penitentia inclinat: et sibi ipsi pro eorū acquisitione coronā in celestibus par-

rat. Sic quippe fit: ut humiles superbos prosternat: et infirmi excelsos inclinent. Ideo scriptū est. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabit. Sed quid est quod non solū de montibus: sed etiā de cubilibus montū coronāda esse dicit: nisi quod impletū videmus: quia iam ipse excelsores persone in xpm credūt: et eius preceptis per ecclesie p̄dicationē obediunt. Reges em̄ et imperatores xpo seruiūt: coronas deponūt: et per penitentia in ecclesia venia petunt. Si itaq; per capita montū summas personas intelligimus: bene per cubilia leonū et montes pardorū principes quicq; et ministri designant: qui crudelitati deseruiūt: et dolositatib⁹ suis: qui quos nō possunt ledere decipiūt. Pardi quippe maculas in cute semper vortant. Per quod quos alios quod hypocritas vel discordes significant. In illis quippe qui crudelitatem sectant: demones tanq; leones cubant. In illi vero quasi pardi montes edificāt: quos dū vicij suis aliquas virtutes admiscere consentiūt: pro omnibus bonis suis laudis gloriā affectare cōpellunt. Ibi itaq; vere pardorū varietatē sectant: qui dum cū virtutibus etiā vicia imitant: in varto corio coloris et dissimilitudine diuidunt. Sed de cubilibus leonū et de montibus pardorū ecclesia coronatur: quia dū per eius p̄dicationē et crudelitas ad pietatē: et hypocrisis ad vite humilitatis vnitatē conuertunt. Pro his omnibus premiū percipiet: quod meretur Cui iterum dicitur:

Vulnerasti cor meum soror mea sponsa vulnerasti cor meū: in vno oculoꝝ tuorum: et in vno crine colli tui.

Per oculos sancte ecclesie predicatores sicut dictū est designant. Per crines vero populi multitudo figurat: per collū autem sancta capitis et cordis coniunctio demonstrat: que fides ecclesie intelligitur. Per hāc enim caput et corpus cōiunguntur: dum xpo quicq; tenaci⁹ inheret: quod

fideliōz in bona conuersatione habet. In vno ergo oculo ⁊ in vno crine colli sponse sponſus vulnerat: quia profecto vsq; ad mortē crucis afficit: vt vnitas predicatorū ⁊ plebis in ecclesia confirmet. De cuius dilectiōe erga sponſum: iterūz subdit sponſus:

Pulchre sunt māme tue foroz mea sponſa.]

Quid per māmas conuentētius in hoc loco q̄ ipsa dilectio dei ⁊ proximi: de qua superius dixim⁹ intelligit: per quas mēs sancta omnes sensus suos suauī dilectione nutrit: dum deo suo charitatis tenacitate conglutinat: ⁊ proximis si quid vilitatis habet quomodo libet libētē impendit. Has māmas sponse quantū sponſus diligit in repetitiōe laudis: aperte manifestat dicens:

Pulchriora sunt ybera tua vino.]

Quod superius de sponſi yberibus diximus: hoc ⁊ hic cum sponſa loquit: intelligi posse estimamus.

R Et odor vnguentoz tuoz super omnia aromata.]

Per vnguēta quippe ipse virtutes que ex charitate oriunt: intelligunt. Habent quippe etiā reprobi: aliquādo aromata: quibus redoleāt: quia virtutes quasdam possident: ⁊ bona opera perpetrāt. Sed quia sine charitate viuūt: in cōspectu dei nulla que faciūt placent. Unde in iudicio eū dicent: Domine: nōne in nomine tuo p̄phetauimus: ⁊ in noīetuo virtutes multas fecimus? Respondebit eis: Nunq̄ noui vos: discedite a me omnes operarij iniquitatis. Bene ergo vnguēta ecclesie super oīa aromata redolere dicunt: quia ⁊ si opera reprobōz aliquādo hominibus placēt. Hec que sancta ecclesia ex charitate cōficit: in diuinis naribus sine cessatione redolent. Sequit.

S Fauus distillans labia tua sponſa.]

Predicatores ecclesie bene labia sponse esse dicunt: qz per eos populis loquit: et per eos ad fidē paruuli quicq; erudiunt: dū per eos occulta scripture quasi cordis latera manifestant. In fauo autē mel later ⁊ cera videt. Recte ergo sponse labia fauus vocant: quia dū in carnis fragilitate sapiētia magna habet: quasi mel in cera abscondit. Quādo vero electus quisq; p̄dicat: quādo celestia gaudia reuelat: tūc fauus distillat: qz quāta dulcedo sapiētie in corde lateat: per oris fragilitatē audientibus manifestat. Unde scriptum est. Nas benuz thesaurū istum in vasis fictilibus. Ideo subditur.

T Mel ⁊ lac sub lingua tua.]

Minimū falsi predicatorē mel in lingua portant: qd̄ sub lingua nō habent: qz celestia gaudia aliquādo predicāt tanq̄ veri sint: cū ipsi terrestris bona desiderijs appetāt. Sancta vero mens mel in lingua portendit: qz sapiētie dulcedinē loquēdo ostendit: qz veraciter predicās audientes tanq̄ mellis dulcedinē reficit: lac gerit: qz cōgruenti sibi doctrina paruulos quosq; in ecclesia nutrit. Sub lingua autem hec oīa sibi ipsi referuat: qz in eternā dulcedinē assidue secū portat. Dum em̄ terrena abiicit: dum vicioz amaritudinē respuit. In interiorib⁹ sensibus sapiētie dulcedine se pascit: qua robur colligit: vt ad eternā gradiēs in labore: vie lassescere, nō possit. Cui benedicat:

T Et odor vestimentoz tuoz sicut odor thuris.]

Quid per vestimēta hec: nisi sancta opera designant. Quibus precedentū maloz turpitudine operis: ne videatur? Hinc em̄ scriptū est. Beatus qui vigilat ⁊ custodit vestimēta sua ne nudus ambulet: ⁊ videat turpitudō eius. Thus vero per significationē p̄ orationē ponit: sicut scriptū est. Ascendat oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo. Sancta itaq; aīa in hoc mūdo qm̄ potest bona opera operat: ⁊ bene operās desiderio: ⁊ intentiōe sancta

se extendit: nihilq; boni agit: nisi ea intē-
tione vt ad celestia que diligit: qñq; perue-
nire possit. Bene igit odor vestimentoz
eius sicut thuris esse perhibet: qz in omni-
bus operibus suis orat: dñ perueniēdi in-
tentiōe ea que vt bona operat. Sequit̃.

X Ortus conclusus: fons signatus.]

Ortus sancta ecclesia existit: qz dñ popu-
los multos in fide gignit: quasi flores pul-
chros bona terra emittit. Qui ortus conclu-
sus bene esse dicit: qz charitatis vallo cir-
cūquaq; munit: ne inter numerū electoz
reprobis aliquis ingrediat. Anaqueq;
aīa sancta etiā ortus cōclusus esse intelli-
git: qz duz bona sua intentiōe vite eterne
abscondit: dñ humanas laudes oīno con-
tempnit: sp̃a bona intentiōe se circūsepit:
ne ad interiora rapiēda hostis antiquus
irrupere possit. Fons etiā dicit: qz dñ cele-
stia assidue cogitat dñ scientiā scripturaz
semp in ventre memorie cōgregat: quasi
aquis vivētes sancta mēs in se gignere
nō cessat: quas sicut in primis prebere
vt reficiant: valeat. Unde scriptū est dicē-
te dño: Qui diberit ex aqua quā ego da-
bo ei: nō sitiet in eternū. Sed aqua quam
ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis
in vitā eternā. Et alibi Qui credit in me
sicut dicit scriptura: flumina aque vive flu-
ent de ventre eius. Sed cur dicit fons il-
le signatus: nisi qz sensus sp̃alibus men-
tibus indignis abscondit̃. In fideli enim
hoī a dño dicit̃. Sp̃s aut̃ vbi vult spirat
z vocē eius audis: z nescis vnde veniat:
aut quo vadat. Et iterum scriptum est.
Signatū est super nos lumen vultus tui
dñe. Qued̃ enī ab: lumē signatū: hoc hic
p̃culdu: lo fons signatus esse perhibet̃.
Sanctus enī sp̃itus mentē quā replet z
illuminās irrorat: z irrorans illuminat: z
vt de luce eius videat quid appetat: z de
roze refrigeret: ne caleseat. Sequit̃.

**Y Emissiones tue paradysus
malozum punitozum: cum po-**

mozum fructibus.]

Quid emittit sancta ecclesia nisi cū san-
ctis operibus sancta verba quibus filios
gignit z nutrit. Quoz dñ alios vsq; ad
martyriū perducit. Alios in sancta cōuer-
satiōe erudit. Hos sanguine martyrij ru-
bentes ad eternā patriā transmittit: illos
vero in sanctis operibus viuentes proxis
in exemplū sanctitatis tradit. Quid
aliud q̃ punicā z pomoz fructibus emittit̃?
Mala punicā enī sub rubeo cortice
multitudinē granoz continent. Fructus
vero pomoz in se refectōis dulcedinē ha-
bent. Sic sic martyres dñ sub igne labo-
rant: dñ pro xpo sanguinē exterius funde-
re nō dubitāt: multitudinē virtutū inter-
ius sibi cōgregant in mente. Sancti etiā
quiq; qui in pace ecclesie viuūt: fructus
pomoz gerūt: quia dñ sancta opera faciūt
proximis exempla tribuūt: quoz exhibi-
tione quos se sequi volūt: reficiūt. Quoz
enī sunt in ecclesia sancti: siue igne
passionis ardeāt: siue in pace ecclesie que
scentes succrescāt: sanctarū virtutū odorē
sancti suauitatis paradysum: z deliciāz cō-
struere in se dñ viuūt non cessat. Cuius
paradysi vbertatē demonstrat: dñ sub voce
sponsi per arbusoz nomina qualq; virtu-
tes designat dicens:

**Z Lipri cum nardo: nardus z
crocus: fistula z cynamomū cuz
vniuersis lignis libani: mirrha
z aloē cum omnibus primis va-
gentis.]**

Quid enī per has diuersas aromatu spe-
cies designat: nisi sanctarū virtutū odorē
profectus qui in sanctis habetur? Ex his
quippe speciebus regalia vngenta confi-
ciunt: ex his corpoz sanitates inueniant̃.
Bene igitur virtutes animarū designat̃:
quibus congregatis z confectis: z bonis
odor optinōis egredit: z egris animas
competēs sanitas reperitur. Sed adhuc
laus ecclesie a sponso reperitur: cum sub-
ditur.

aa Fons ortorum puteus aquarum uiuentium: que fluunt impetu de libano.]

Recte in emissionibus ecclesie: fons ortorum et puteus aquarum uiuentium describitur. Quid enim per fontem et puteum: nisi sancta scriptura designat: que sic aqua sapientie generat: ut et potates semper reficiat: et tam in manare non desinat. Que bene ortorum esse perhibet: quia illorum specialiter est sancta scriptura: in quorum mentibus uirtutum semina oriuntur. Sed querendum nobis est: quare fons et puteus uirtutum simul scriptura dicat: cum fons in superficie appareat: puteus uero in imis latens omnes se querentes maiori labore exerceat. Sed sciendum est quod diuina scriptura in quibusdam manifesta existens: in quibusdam uero locis obscura se prebens: et aliquando leuiter sicut inuenit: tanquam fons potat: et aliquando magna inquisitione eget: ut inuenta sumatur. Quia uero sancte scripture intellectus per aquam designat: ostendit alibi cum diuina uoce de reprobis dicit: Auferet dominus ab hierusalē: mittat eis sitim aque et famem panis. Et per esaiā dicit: Auferet dominus ab hierusalē: et iuda omne robur panis: et omne robur aque. Ubi notandum quod robur panis prius: et postea robur aque auferit. Dum enim graua dicta scripture non perquirunt: ut mandant: paulatim a scientia deciderunt: ut aliquando non leuia etiam intellectu capiant. Sed aque iste bene de libano fluere cum impetu dicunt. Libanus enim ut dictum est dealbatur interpretatur. In baptismo quippe dealbamur: dum amissa nigredine peccatorum ad mundiciam noue uite reformamur. De libano ergo aque putei fluunt: quia in baptismo electi quique donum spiritus sancti accipiunt: quo illuminati scripture sacre sensum intelligunt. Que scripture scientia tanto fluit impetu: ut electos dum tangit ab huius uite amore submoueat: et ad eterna gaudia imperu sui quosque adherentes trajectat. Hinc est enim quod in psalmo scriptum est. Flu-

minis impetus letificat ciuitatem dei. Impetus enim fluminis ciuitatem dei letificat: cum per donum sancti spiritus fortiter inundat scripture sapientia sanctam ecclesiam ut cuiuslibet capientis mentem in fusione sua exhilarat. Ad cuius spiritus aduentum malignus spiritus increpat: cum his in subsequenter dicitur.

bb Surge aquilo et ueni auster perfla ortum meum: et fluent aromata illius.]

Quid enim per aquilonem qui in frigore stringit: et torpentes facit: nisi immundus spiritus designat: qui reprobos omnes dum possidet a bono opere torpere facit. Per austrum uero calidum scilicet uentum: spiritus sanctus figurat: qui dum mentes electorum tangit: ab omni torpore relaxat: et feruentes facit: ut bona queque desiderant operentur. Hinc enim dicit: Conuerte domine caritatem nostram: sicut torrens in austro. Surgat ergo aquilo et uentat auster: et perflat ortum sponsi: et fluant aromata illius: ut uidelicet spiritus malignus ab ecclesia uel unaquaque electa anima discedat: et spiritus sanctus adueniat: qui uentus charitatis ignem cogitationibus infundat: et a torpore negligencie dum se infuderit: soluat. Quod dum agit aromata fluit: quia dum adueniente sancto spiritu cor quod prius torpuit: ab ope se excitat: mox sancte operationis opinionones per proximos quosque sua uiter discurrunt: ut quique adientes ad eandem se accendant: et austro flante idem spiritus sanctus se infundente uirtutum odores emittat: ut ubique sanctus ortus floreat: et post florem fructus redolentes et reficientes producat. In quem ortum sponsa dilectum inuitat cum subdit:

Capitulū V A

Ueniat dilectus meus in hortum suum: et comedat fructum pomorum suorum. In hortum dilectus uenit et fructum comedit quando christus mentes uisitat: et bonorum

operū delectatione se satiat. Unde et idem subijciens dicit:

Veni in hortum meum soror mea sponsa: messui mirrhaz meā cum aromatibus meis. Locomedi fauū cum melle meo: bibi vinum meū cum lacte meo.]

Mirrha dilectus cū aromatibus metit: quando xp̄us mortificationē vite ad perfectionē perducta: electum suū ab hac vita succidens: ad celeste horreum cum sancta opinione inducit. Fauū cum melle comedit: quādo desiderū sanctū in sanctis operibus latens perficit: et ad sanctorum terminū sanctam animā sua delectatiōe impinguandā transigit. Vinū vero suū cum lacte bibit: quādo et perfectiōe quorundā se reficit: et innocentia aliorum cum pietate diligens: utrosque ad eternū terminū ingerit. Ad quorum exemplū quosque remanētes inuitat cum subiūgit.

Comedite amici mei: bibite et inebriamini charissimi.

Notandū in primis est: quia qui comedūt amici: qui vero bibūt et inebriant: charissimi esse perhibent. In quibus verbis intelligi dā: quia in hoc loco comedere bonū est: sed bibere et inebriari amplius bonū est. Sunt nimirū quidā in sancta ecclesia qui sic diuina audiūt: ut celestia plusquam terrena amare discant: pro eorum desiderio multa pauperibus tribuāt: a prauis operibus se custodiāt: nullā alicui violenter rapiāt: ecclesie predicationē libenter audiāt: in fide se instruant: et operibus sanctis exerceāt: et tamē uxores habēt: piguioza nutriūt: res suas diligunt: quāuis his omnibus xp̄m preponant. Hi perfectio comedūt et amici sui: quia sanctā scripturam audiētes: talem sibi refectionē assument: ut et si ad summā perfectiōis adhuc non assurgūt: tamen scdm̄ modū suū perfecti: in preceptis diuinis sine crimine viuunt. Quod dū beati iohannis parentes Zacharias videlicet et Elisabeth cōserua-

re studuerūt: per reuelationē angelicā in senectute sua filiū accipere meruerūt: quomaior inter natos mulierū non surrexit: et ip̄m saluatore mundi digito ostendere et baptizare meruerit. De cuius parentibus dicit: Erant autē iusti ambo ante deum: incedētes in omnibus mādatis et iustificationibus deo sine querela. Sunt vero alij qui tanta auiditate diuinā scripturam audiūt: vel legunt: ut primis cunctis terrenis opib⁹ abdicatis: sola celestia ambiant parētes: uxores: domos: filios: etiā et omnia transitoria abiciant: solūmodo xp̄m sequi et amplecti cōcupiscant. Eius desiderio se affigūt ieiunio: afficiūt lacrimis: exercent meditationibus diuinis: sola que sunt eterna cogitāt: contemplatiōibus vacant: ad hoc laborantes: ut ea que retro sunt obliuiscētes: in anteriora magis ac magis se extendāt. Quid profecto isti quid aliud agūt: nisi bibentes inebriantur: ut dum omnium terrenorum per desiderium obliuiscunt: iure a sponso celesti: non tantū amici: sed et charissimi vocari mereant. De quibus idē sequē et dicit:

Ego dormio: et cor meum vigilat.]

Huiusmodi quippe electi cor sponsi bene vocari possunt: qui quo amplius exteriora que sunt in mūdo fugiūt: eo secretius ea que sūt interiora sponsi cognoscūt. De quibus p̄culdubio idē sponsus alibi dicit: Qui diligit me diligitur a patre meo: et ego diligā eum: et manifestabo ei meip̄m. Dormit ergo sponsus et cor ietus vigilat: quia dum xp̄us iam glorificatus in beatitudine quiescit: quicūque eum perfecte diligit: ut ad ip̄m perueniat laborat. De qua vigilātia sponsa superius dixit. Luz esset rex in accubitu suo: nard⁹ mea dedit odorem suū. Quid em̄ illud quiescere dormitare dicat: id manifestat: quod alibi legit. In pace in idip̄m dormiam et requiescā. Quod tamen ip̄m et ipsa sponsa de se dicere potest: dicat ergo: [Ego dormio: et cor meū vigilat.] Ac si aperte mens sancta loqueret dicens: Dum a mūdantis tumultu

tribus exterius dormio: in interlozi cogi-
tatione que sint celestia vigilans penso.
Sancti etiam viri dum terrena oia despi-
ciunt: dum tumultus mundi omnino fugiunt:
dum otium in via dei assumunt: nequaquam
torpori vacent: ea dimittunt. Sed interius
laborantes que sint illa: ad que facti sunt in
corde aspicere contendunt. Neque enim torpe-
ant dormiunt: sed ut liberius eterna contem-
plentur: a transitoriois rebus requiescant.
Quos tamen aliqui sponsus ad perfectum pro-
ximorum excitat: et ut eis cum quibus viuunt pro-
ficiat: ab otio quod diligit renocat. Cuius
uocem audiens etiam cum dormit sponsa dicit.
E. Vox dilecti mei pulsantis.

Quid enim pulsans dicat subiungit.
**S. Aperi mihi sponsa mea: ami-
ca mea: columba mea: immacu-
lata mea.]**

Causam etiam clamoris annectit dicens:
**S. Quod caput meum plenum est ro-
re: et cincinni mei guttis noctium.**

Dum sponsa dormit dilectus ut aperiat
et pulsat: quia dum sancta mens sibi ipsi per
otium intendit: Christus multa peccatorum opera
in hoc mundo tolerat: que nisi spirituales
viri ad doctrinam se accingant: nunquam per se
spos carnales: vel agnoscat: vel corrigere
curat. Vult ergo sponsus ut aliqui otium di-
mittant: et ad edificationem proximorum spirituales
quique sollicitent: quod dum perfecti viri sibi so-
lis per interiorum quietem intendit. Vult
sponsus quod seculares ad peiora magis ac
magis corrumpant: dum enim propter silentium spi-
ritualium semper minus ac minus cognoscunt
quod spiritus manifestat cum dicit: **h. [Quia ca-
put meum plenum est rore: et cincinni mei gut-
tis noctium.]** Quid per caput sponsi: nisi
deus? Et quid per rorem in hoc loco: nisi la-
mentando dicit: nisi frigora mentium carna-
lium accipit? Scriptum est enim. Caput Christi de-
us. Et de frigore cuiuslibet carnalis mens
iterum scriptum est. Sicut frigidam facit cy-
sterna aqua: sic frigidam facit malicia suam.
Caput ergo Christi plenum est rore: quod multi in

ecclesia possit: et deum eum credunt: et tamen
frigidum persistentes ad ardorem charitatis
non accendunt. Per cincinnos etiam eosdem
populos intelligimus: quos in fide diuinita-
tis: quasi in capite Christi pendentes et oppri-
mentes scimus. Sed cincinni pleni esse di-
cunt guttis noctium: quod dum in tempore huius te-
nebre temporalitatis se suspendunt: magis ac
magis stillationibus iniquitatis fluunt: ad
hos accendendos sponsa excitat: dum spiri-
tualis quilibet pro edificatione plurimorum
ab otio ad prelationem ecclesie vocat. Sed
quoniam metuit ne si ad prelationem venerit
sollicitudinibus mundi occupari necesse sit:
sicque dum per occasionem edificationis pluri-
morum temporalibus se inclinauerit: quietem amit-
tat: etiam sordibus peccatorum se inficiat. Ideo
clamanti sponsa responderet dicens:

**S. Expollauit me tunica: quo-
modo iterum induar illa? Laui
pedes meos: quomodo iterum
inquinabo illos?]**

Tunica sua sponsa se expollauit: quod oia
exteriora quibus honorabat et onerabat
abiecit. De qua tunica dicit: **h. huc autem qui
habet tunicam vendat eam: et emat gladium.**
Gladium quippe: vendita tunica emit: qui
per eternam spem abdicat: et in sancta con-
uersatione viuens: verbum predicationis ac-
quirat. De quo dicit: **Et gladius spiritus: quod
est verbum dei.** Pedes autem suos sponsa la-
uit: quod dum in sancto otio sancta anima viuunt:
opera sua studiose ad memoriam reducit: et
quicquid in eis sordidum examinando dephen-
dit: lachrymis quotidianis et gemitibus
plangit. Pedes itaque lauit: quod preterita opera
quibus per hunc mundum dissolute ambula-
uit plangit. Pedes lauit: quasi peccata ab-
luens lachrymis munda in conspectu dilecti
sui apparere concupiscit. Hos pedes iterum
inquinare metuit: quod valde sollicita est: ne
si in plateam ponat: per terrena ambulans
iterum suscipiat quod dimisit. Procirco ab otio
inuita recedit: quod dum a maximis fluctibus
aliena est quasi in litore posita securi viuunt.
Sed dilectus non leuiter morietur proximorum

tolerat. Ideoq; pprius accedens per ipm
eā excitare nō dubitat: vbi dicit:

**Ik Dilectus meus misit manū
suā per foramen: et venter me-
us intremuit: ad tactū illius.]**

Manū dilectus ad spōsam mittit per fo-
ramen vt surgat qñ per subilē intellectū
quāta sit operatōis diuine: virtus ei inspi-
rando manifestat: qđ videlz et inter peri-
cula saluare possit: qđ etiā in pace nisi per
eū saluus sit: nemo qđ in tumultu certami-
nis sperātes in se nō derelinquit. Ad cus-
lus tactū venter sponse intremuit: qđ san-
cta aīa quo amplius diuinā potentā per
interiore vīstiatōne principaliter sentit:
eo stricū iudicat: quicquid in se carnale de-
prehendit. Quo em̄ maiorī charitate in
eū ardet: quē mente cōcupiscit: eo timidi-
us se ei subiicit: et amplius verē: ne spon-
sus in ea aliqđ inueniat: ppter qđ eam a
se dimittere velit. Itcirco sponso obedēs
ad laborē se preparat: vt sicut in quiete fa-
miliaris sponso: sic et in labore deuote ser-
uīēs appareat. Ideo subdit dicens:

**V Surrexi: vt aperirē dilecto
meo.]** Tacta surgit vt aperiat: qđ dū spi-
ritū dilectōis amplius solito accipit: mox
de edificatiōe pximi cogitat: et predicādo
agit: vt apertis cordib; sponus ad inha-
bitādos pximos veniens: aditū intrandī
inueniat. Que etiā cū predicatiōe exem-
pla operū auditoribus demonstrat dicens:

**Ab Abanus mee stillauerunt
mirrhā.]** Quid per mirrhā: nisi opatio-
nes: qđ per mirrhā: nisi mortificatio car-
nis accipit? Manus ergo spōse pdicātis
mirrhā stillāt: qđ quicūq; alijs pdicāt ne-
cesse est si multis pficere velint: vt in om-
ni ope suo carnalē vitā mortificare cōten-
dant. Sed vt hoc cū magna discretiōe fi-
at: manifestat cū subiūgit dicens:

**Ita Digni mei pleni sunt mir-
rha probatissima.]**

Sicut em̄ ab vna manu plures digiti di-
uisunt: sic in vna sancta puerlatiōe per di-

serentiōne diuerse virtutes inueniūt. Alia
em̄ est virtus largitatis: alia virtus parci-
tatis Aliud opus humilitatis: aliud libe-
re increpatōis: aliud vero agim;: qñ nos
sub silentio pxinemus: ppter edificatiōne
pxiā: aliud qñ pximis loquimur ppter
vilitatē suā. Sed digiti mirrhā pbatissi-
ma pleni esse perhibent: qđ in om̄e qđ agi-
tur semp necesse est: vt mortificatio carna-
litatis teneat. Que tunc pbatissima esse
iure dicit: qñ in om̄i suggestiōe: que ab
hoste ingerit sine cessatiōe voluptas car-
nalis cauet ne suscipiat. Quod quādo fit
om̄is duriciā mentis dissoluit: et vt spon-
sus intret ad cor aditus preparat. Hinc
est qđ sequitur.

**O Pessulum ostij mei: aperui
dilecto meo.]**

Pessulū ostij facimus qñ per volupta-
tes carnis aditū cordis cōtra sponus obs-
feramus. Pessulū vero aperimus qñ re-
motis voluptatibus fluxis: cor nostrū in
amorē xp̄i quod prius durū fuerat: solui-
mus: et sponso pulsanti ad ostiū introitū li-
berū facimus. Quod dū in hac carne vī-
uimus: quia repete fieri non potest restat:
vt magis ac magis quottidie faciamus.
Nemo em̄ sicut scriptū est repente fit sum-
mus Aliquādo em̄ dum in hac corruptio-
ne positi dñm nostrū querim;: magis nos
bis elongari qđ appropiare videt. Ideo
qđ sequitur.

**P At ille reclinauerat: atque
transferat.]**

Modo sponus dilectā tangit: mō decli-
nat: qđ qñ nos torpentes cōspicit: ad amo-
rē incitat: qñ vero laborātibus nobis pos-
se apphendi videt: tūc ne apprehendantē
trāsit et declinat. Qđ maxie in nobis grā
agit: vt vs nec in torpore nro iacētes: oīo
eū amittam;: nec de plena eius vt nob vī-
det: apphensione supbiamus. Qui mox
tū vt recesserit redit: et ne diutius aīa sc̄a
a dilecto suo alienetur verbo inspiratiōis
sue desiderati aīe se infundit: et eā liques-
cit. Unde exultat sponso dicens:

Q Anima mea liquefacta est: vt dilectus locutus est.]

Ad verbū sponsi liquefactā se dicit: quia dum xp̄us se per spiritū suū anime desiderāti se infundit: omnē duriciā cordis moy dissoluit: ⁊ aliquādo mentē in tantas lazchymas liquefacit: vt vix capere possit. Hoc q̄d se capere intra se exultat: ⁊ intus miret quid fuerit: ⁊ quid factā subito se ip̄am videat. Quem liquorē dum sentit perfectius apprehēdere cōcupiscit: ⁊ aliquādo dum hoc ip̄m cogitat: hoc q̄d modo sentiebat: iam nō sentit. Unde sollicitat ad querendū: vt hoc idem inueniat: sed aliquādo dum etiā diu fatigaret: non inuenit quod modo taz presens tenebat. Ideo sequitur:

R Quesiui ⁊ nō inueni illum: vocaui ⁊ nō respondit mihi.]

Querit sponsa dilectū: sed nō inuenit: quia a deo inspirata mēs assidue suauitate illa intima perfrui cōcupiscit. Sed corruptio phibet: quā in hac vita gerit. Vocat ergo ⁊ nō respondet ei: quia in orationibus ⁊ operatiōibus suis dulcedine illius presentie satiari appetit: sed ad votū suū hoc q̄d inuocat non occurrit. Restat ergo vt in se reuertēs se cognoscat: ⁊ per scripturas sanctas dilectum suū magis ac magis illo gustu adiuta perquirat. Et hoc est quod sequit:

S Inuenerūt me custodes qui custodiunt ciuitatem.]

Dum inquisitione dilecti sponsi sollicitat: in custodes ciuitatis incidit: quia dū sancta mens de fiderio sponsi sui xp̄i se affigit: predicatorū verba in scripturā diuī suscipit: ⁊ etsi quādiu a xp̄o exultat eiusdē quē querebat amore intēdit. In quibus quid exercitatiōis inueniat: subiūgit.

T Percusserūt me et vulnerauerunt me: tulerunt palliū meum custodes murozum.]

Custodes percutiūt sponsaz ⁊ vulnerāt:

quia predicatorēs sancti dū celestia loquuntur: amantē animā afficiūt: ⁊ maiori amore sagittant. Palliū tollunt: quia si quid pompe secularis residuū erat in corde: exhortatiōibus suis ab animo auferūt. Palliū tollūt: quia aliquādo ante verba predicatorū nos nō cognoscebamus? ip̄i q̄s omne quod interius latebat dū loquūtur detegūt. Quod dū fit amplius diligēdi sūt ⁊ vt pro nobis dilecto loquant: deuotius exorādī. Ad agit sponsa dū subiūgit.

U Adiuro vos filie hierusalē: si inueneritis dilectum meū: vt nūcietis ei: qz amore languēo.]

Dum em̄ sanctis viris cogitatiōes nostras referamus: dū eius siue viuentibus nobiscū: siue iam vitā eternā ingressus desiderū nostrū expandimus: ⁊ per deū oramus: vt domū xp̄o pro nobis orando offerant: desiderū quo afficimur: ⁊ quid aliud agimus q̄ filij hierusalē adiuramus: vt dilecto tui nobis proximiores sunt nūciet: qz amore languemus. Sed ⁊ ip̄i sancti si ad huc nobiscū sunt: ⁊ oratores suos orāt: ⁊ qui vt nūciet orant: pre humilitate tanq̄ ignari interrogāt dicentes:

X Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierū.]

Sed quia quo ardētius diligūt eo dulcius verba de eo repetunt. Idem ip̄sum iterum dicunt:

Y Qualis est dilectus tuus ex dilecto: qz sic adiurasti nos?

Dilectus ex dilecto sponsus dicit: vt videret per repetitiōē dilectiōis maritū? amor loquētis ostendat. Vel dilectus ex dilecto bene xp̄s vocat: quia si filiū dilectum: ⁊ patrē ex quo est consequēter amam? Respondet sponsa subsequēdo dicens:

Z Dilectus meus cādixus est ⁊ rubicūdus: electus ex milib?

Candidus ⁊ rubicūdus xp̄us esse perhibet: quia nullū omnino peccatū faciens iusticie pulchritudinē ex integro tenuit:

et tamē tanq̄ peccator esset ad mortis passionē accessit. Qui per p̄phaz dicitur Quare ergo rubrū est in dumentū tuū? Elect⁹ vero ex milibus: qz ex totius generis humani massa: nullus sine pctō reperit: ipse x̄o nō solū sine pctō fuit: sed etiā pctōres sua iusticia et sanguine redemit. Sequit̄.

aa Caput eius aurū optimū.]

Caput x̄pi deus. Ad caput bene aurū dicit: qz ad cōparationē creatoris ois creatura res vilissima perpendit.

bb Lome eius elate palmarū nigre sicut coruus.]

Quid per comas x̄pi: nisi fideles quosqz intelligimus? Qui dū fidem trinitatis in mente custodiūt: et deo adherētes qd credūt faciūt: quasi capite pēdentes honorē portanti p̄ferūt. Palma autē in altū valde crescendo proficit: et victoriā significatiōe sua p̄ndit. Lome ergo sicut elati palmarū sunt: qz electi quicqz dū semper ad alta virtutū se efferūt: per dei gratiaz qnqz ad victoriā se perducūt. Nigre autē sicut coruus existūt: qz q̄uis virtutibus in celū se erigāt semper tamen peccatores se esse cognoscūt. Sequitur.

cc Oculi eius sicut columbe super riuulos aquarū que lacte sunt lote: et resident iuxta fluentia plenissima.]

Oculi sponse sicut colūbe sunt: qz p̄dicatores x̄pi qui viā nobis ostendūt in simplicitate viuūt. Super riuulos autē aquarū esse perhibent: qz semp in refectiōe diuinarū scripturarū p̄uersant. Lacte vero sunt lote: qz gratia creatricis sapiētie tanq̄ lacte matris a pctis per baptisimū sunt mūdiate. Quid autē per fluēta plenissima iuxta que residēt intelligimus: nisi sacre scripture p̄fandā et archana dicta: que descripsimus: quibus nos reficimus: dū ea legēdo vel audiedo haurimus? Ad hoc etiā colūbe iuxta fluēta residere solent: vt volantū auisū vmbā in aqua videāt: sup aquā se p̄ficiētes vngues rapaciū sic effugiāt. Sic san-

cti viri in scriptura sancta fraudes demonū perspicūt: et ex descriptiōe quā vident quasi ex vmbra hostē cognoscūt. Vidēt se cōsilijs scripture ex toto addicūt: vt v3 nihil agāt: nisi qd ex responso scripturarū audiūt: quasi in aquā se p̄ficiētes hosti illi dūt. Que fluēta plenissima dicunt: qz de quibuscūqz scrupulis in scripturis consiliū querit sine minoratiōe de omnibus ad plenum inuenitur.

dd Gene eius sicut areole aromatum: consite pigmentarijs.]

Si per oculos p̄dicatores intelligunt: bene per genas ip̄i in ecclesia figurant: q̄ martyrio vitā finisse perhibent. Duz em̄ p̄ fide x̄pi sanguinē suū fundere nō dubitat: q̄i gene in facie x̄pi rubēt. Per eos q̄p pulchritudo fidei xp̄iane publicat: qz ad quantū fidei premiū tendant: ostendūt dū pro ea moriunt. Que gene bene sicut areole aromatum esse dicunt: qz dum in cōstantia fidei martyrie electi exercent: per cultū virtutū sancte opintonis fama quasi aromatum dilatant. Sed areole pigmentarijs cōferunt: qz martyres sancti: et a p̄cedentibus p̄dicatozibus ad cōfessionē roborant: et a subsequētibus ad imitatiōis exemplū populis adducunt ab illis qui p̄cesserūt pigmenta virtutū colunt: ab his vero qui sequūtur pigmenta exemplorū sumunt. Unde et sequit̄.

ee Labia illius lilia stillantia mirrham primam.]

Quid em̄ per labia sponsi nisi ipsos q̄s dicimus p̄dicatores x̄pi intelligim⁹? Qui dū mores martyrū populis p̄dicant: quasi mirrhā mortificādis carnibus ad cōdimentū distillāt. Que mirrha bene prima esse dicit: qz nullus sic mortificat: quo ille p̄ x̄po martyrio finit. Primā em̄ dixit nō pro tpe: sed pro dignitate. Quid est q̄ labia sponsi lilia esse dicunt: nisi q̄ illi per quos xp̄us loquit̄ necesse est vt mūdi sint et per eos bonus odor aspergat. De quibus erat ap̄tus paulus qui dicebat: Bonus odor sumus deo in om̄i loco: et in his

qui salui sūt. Sed notādū est qm̄ quicqd̄ iusticie ⁊ fortitudis habet ab ipso xpo per exempla operū illius trahit. Ideo sequit̄

ff **Abanus illius tornatiles auree: plene hiacinctis.]**

Quid em̄ permanus xpi designat: nisi opa que in mūdo gessit: ⁊ que nobis imitanda pponunt: Ipse em̄ ait: Qui me diligit: me sequat̄. Et ap̄ls. Qui dicit se in xpo manere: sicut ille ambulauit: ⁊ ipse ambulare debet. Manus vero tornatiles esse phibent: qz sc̄ta opa eius sine ipositioe iniquitatis ex oi parte in iusticia gradiebāt. Qd̄ em̄ tornat̄ in rotunditate sui: sine obstatulo voluit. Sic xpi opera in rectitudinis rotunditate voluebant: qz rotunditas nulla ei adhibebat: qua minus iusticia ei⁹ in rotundū duceret. Auree etiā manu⁹ esse dicunt: qz quicqd̄ exterius inter homines operabat̄: in diuitatis pulchritudine disponebat. Manus quoqz spōsi plene hiacinctis esse dicunt: qz quicūqz illius opa p corde imitant: felicitatis eterne muneri b⁹ in retributioe ditant. Unde ⁊ idē redē ptor. Qui mihi misirat: me sequat̄: ⁊ vbi ego sum: ibi ⁊ mister meus erit. Sequit̄.

gg **Veter ei⁹ eburne: distincti saphiris.]** Quid p veterē: nisi mortalitas. Et qd̄ per ebur: nisi incorruptio designat. Ebur q̄ppe valde durable os hz: ⁊ in ornamenta regū assumit. Venter ḡ xpi recte eburneus esse dicit: qz mortalitas xpi ad immortalitē perducit: dū per resurrectionē ad gloriā patris sui regis vj eternit̄ in vita eterna collocat. De quo dicit: Xps̄ resurgēs ex mortuis: iā nō morit̄: mors illi vltra nō dñabit. Qui vero in ornamento regū assumit: qz quisqz carnis sue rex ⁊ dñs esse pbat: ipsius xpi mortalitate ⁊ resurrectionis amore cognatioe ⁊ spe immortalitatis ornat. Unde alibi dicit: Qui gloriatur: in dño gloriatur. Sed neuter distincti saphiris esse perhibet: qz in nostra corruptioe quā portauit: celestia opa per miracula que faciebat passiōibus nris in seruit Saphirus em̄ qui aerē colorē portat: bene celestia facta que in miraculis ostende

bant designat. Venter vero xpi saphiris distinguit: qz dū inter passioes carnis diuisina miracula opabat: quasi in corruptione corruptio variat. Quia dispensatione apli in fide eruditi sūt: ⁊ ad passioes toles randas robusti extiterūt. Ideo sequit̄.

hh **Crura illius colūne marmoree: que fundate sunt sup bases aureas.]**

Per crura apostolos intelligimus: per q̄s vniuersū mundū circuit: ⁊ fidē eis p̄dicantib⁹ pplis audientibus sparsit. Quib⁹ ipse in euangelio ait: Ite in orbē vniuersū ⁊ p̄dicate euangelium oi creature. Sed crura colūne marmoree esse perhibent: qz ecclesiā inflexibilē sustinent: dū p̄tra oēs aduersarios eorū p̄dicatioibus ⁊ exēplis roborat. Sup bases aut̄ aureas colūne fundate sūt: qz a p̄phaz dicitur: ⁊ fortes perfrsterēt: fidē vtr̄ grauiā perceperūt. Unde ipse p̄m⁹ ap̄loz ait: Habem⁹ firmiorē p̄phetici sermone tui bñ intēdentes tanq̄ lucerne ardenti in caliginoso loco. Ideo em̄ auree dicunt: quia luce sapiētie resp̄lēdescere sciūt. Sequit̄.

ii **Spēs eius vt libani: electus vt cedri.]** Libanus q̄ppe mons est in q̄ sublimis valde ⁊ odorifere arbores habēt. Interpretat aut̄ libanus dealbatio siue candidatio. Et de xpo dicit ap̄ls paul⁹. Iste factus est nobis a deo sapia ⁊ sc̄tificatio ⁊ iusticia. Bene ḡ spēs eius vt liban̄ existit: qz per eū credētes de albamur: cui si adheremus radicis⁹ sublimis efficiamur. A c⁹ gr̄a etiā bone opiniois odorē si quē habemus accipim⁹. Electus etiā vt cedri esse dī: qz de eo p̄ loquit̄. Ecce tu puer me⁹ quē elegi: dilectus meus cōplacuit sibi in illo aīa mea. Cedrus aut̄ excelsa est valde arbor: ⁊ iputribilis. Xpus aut̄ excelsior cedris existit: qz quis hō sit: tñ deus esse nō desistit. De q̄ per esaiā dī: ⁊ sublimis erit valde. Odor⁹ etiā sup oēs est xps: qz ipse de seipso ait: Ego flos campi ⁊ liliū couallū. Et per sponfam ei dicit:

kk **Currem⁹ in odore vngētōz tuorū.]** De quo bene hic sequit̄

Sunt illi⁹ suauissimū ⁊ tor⁹ desi

derabil.] **P**er gutt' q̄ppe voces trāfferūt
 ⁊ sapores in ventrē hauriūt: q̄d em̄ p gut
 tur spōsi: nisi testm̄ xp̄i itelligit: p qd̄ xp̄s
 nobis loq̄t: ⁊ in q̄ q̄ suavis sit dñs: a fideli
 b' gustat. **T**onus ḡ desiderabil' existit: qz
 p hoc q̄ de deo bona oīa aīa scā audit: ma
 gis ac magis sp̄ eū videre p̄cupiscit. **L**u'
 tot hōis enarrat' p̄sequēt' p̄cludit dicēs
**II Talis est dilect' meus: ⁊ ip̄e
 est amicus meus filie hierusalē.**

Sed enumeratis tot laudib' ostēsis: tot
 muneribus q̄s audiens non p̄cupiscit: q̄s
 intendēs non inardescit. **F**idelis quippe
 aīa queq; q̄ dulciora ⁊ ampliora de redē
 tore suo audit: eo ardētius inhiat: ⁊ man
 festiora de eo cognoscere appetit dicēs:
**III Quo abiit dilectus tu' o
 pulcherrima mulier? Quo abiit dilect'
 tuus: ⁊ queremus eum tecū.]** Cum em̄
 prin' p̄ximo de xp̄o loquit: cū alter ab
 altero qualiter iueniat' sciscitat: q̄d aliud
 q̄ quō q̄ri debeat p̄scrutat? **Q**uāuis hoc
 d' synagoga itelligi valeat: vt aliqñ puer
 sa ecclāz inroget: cui prin' ecclā r̄ndit:

Dilectus meus descēdit
 in ortū suū ad areolā aromātū:
 ⁊ pascat' in ortis: ⁊ lilia colligat.
Dilect' in ortū suū ad areolā arōa
 tū descēdit: qz ecclāz visitās ad eos maio
 ri grā vēit: q̄s scis opib' ⁊ virtutib' exēplis
 bone fame odorē ex se p̄ris emittere cog
 scit. In ort' pascit cū multaz alaz virtuti
 b' delectat'. **L**ilia colligit qñ p̄fōs q̄s ab
 hac vita succidit. **S**z qz scā ecclā in filijs
 suis fide xp̄o p̄iugit: ip̄e suspēdit: caritate
 cōglutināt: vt nihil extra xp̄m diligat: ⁊
 eū sibi familiariter fide ⁊ amore inseparabi
 lem teneat: ideo sul' iungit:

BEgo dilecto meo ⁊ dilectus
 meus nubi: qui pascit in lilijs.] **M**os
 tandū q̄ppe q' synagoga p̄ p̄dicationē ec
 clese: ad hāc qñq; p̄uertat: ita vt se abne
 gās: xp̄m solū sequat': ⁊ eodē desiderio di
 ligat xp̄m: q̄ eum ecclā diligat: quē cete
 ris postpositis solū amat. **Q**uā iaz amicā
 factā: iam sponsā sibi piunctā sponsus ab

loquit: congratulās ⁊ dicenes:

LPulchra es amica mea: sua
 uis ⁊ decora: sicut hierlm̄ terribilis: vt ca
 stroy acies ordinata.] **P**ulchra ⁊ amica
 suavis ⁊ decora: sicut hierlm̄ synagoga es
 se p̄hibet: qz ad scā. iij. euangelia aliqñ
 p̄uersa sicut ecclā sectabit'. **H**ierlm̄ q̄ppe
 visio pacis interpretat': p̄ q̄ bñ scā ecclā fi
 gurat: qz vñ in mūdo semp' p̄ssurā patit'
 viā fastidiēs: que sit pax p̄rie celestis cur
 rēdo p̄replat: p̄fides in eo q̄ discipul' suis
 dicebat: In mūdo q̄ppe p̄ssurā hēbitis: s̄z
 p̄fide ego vici mundū. **D**igna aut' syna
 goga p̄uersa sicut hierlm̄ pulchra: ⁊ amica
 suavis ⁊ decora dñs: a q̄bus pulchrytu
 dinē moy' accepit vt placeat: exercitiū scē
 operatiōis colligit: vt in amicitia heret:
 suauitatē mansuetudis discit: vt perma
 neat: decore cōuersatiōis ostendit: vt per
 exemplū trahat. **D**e qua p̄sequēt' dicēs:

DTerribilis vt castroy acies
 ordinata.] **M**ortū exptis est cū in p̄inctu
 p̄tra hostes vadūt: si stricti ⁊ p̄cordit' gra
 diūt: ab hostib' p̄tra veniētib' timent: qz
 vñ i eis aditū p̄ scissurā nō aspiciūt: quali
 eos penetrēt: hesitātes nō inueniūt. **I**llis
 qz hoc impenetrabile munimē efficit: qd̄ cō
 cordi' er ordinati seip̄s semetip̄os tuent.
 vñ em̄ de seip̄s sibi vallū efficiūt: intrādūt
 aditū hostib' nō dereliquūt: ⁊ ne occidāt
 appetiti ip̄i facill' occidūt. **S**ic in multi
 tudie fidelitū p̄iugit q̄ dñs ḡ malignos sp̄s
 pugnat' nō desinit: necē est vt pace carita
 tis p̄strigāt: q̄ salua sit. **S**i em̄ pacē tenet
 t' i' h' hostib' appet. **S**i p̄ discordiā scin
 dit' vndiq; ab hostib' leuēt penetrat'. **P**a
 ce se itaq; mūtāt: vnitrate se viciat: caritate
 se vniat: vt dñs in seip̄a p̄ scissurā vñ nō
 patit: vñ cē suū sp̄ exultās: sine p̄fusiōe se
 q̄t. **I**n pace q̄ppe ocul' mēt' mōat: vt in
 ip̄az b̄titudia visionē itendat' quā nō sic
 est in hac vita p̄spicit: qz impossibile est pa
 triā tenere: vñ in exilio vnusq; n̄m ge
 mit. **I**deo scē aīe inardescit inhiāt' p̄p̄
 quātū sponsus respondet dicēs:

Euerte oculos tuos a me: qz
 ip̄i me auolare fecerūt.]

Oculos ad sponſū tendimus: dū intīmū
mētis ad videndā xpī beatitudinē aliquā
tūlū aperim⁹. Sed oculos auertere p̄cipi
mur: ne v3 asp̄icere eā sicuti est quātūcum
q3 videam⁹ arbitremur. Ipsi em̄ oculi eū
auolare fecerūt: q3 q̄ amplius videt eo ma
gis inuisibilis esse cognoscit. Et a nobis
auolat: q3 quātūlūcūq3 t̄ctū mētis appre
hensus incōprehēnsibiliter sup̄ oēm cona
tū nostrū se exaltatū esse manifestat. Ocu
li quippe mētis quasi hoc efficiūt: vt auo
let: q3 per hoc tantillū quo videt valde lō
ginquus: ⁊ auolās a nobis sicut dicitū est
apparet. Sequitur.

¶ Lapilli tui sicut greges ca
praz qui ascenderūt de mōte ga
laad Dentes tui sicut greges tō
saz ouū que ascenderūt de laua
cro. Dēs gemellis fetibus: ⁊ ste
rilis nō est inter eas. Sicut cor
tex mali punici sic gene tue abs
q3 eo qd̄ intrinsecus latet.]

Hec oīa dicta de ecclesia sup̄ius vt potuī
mus exposuimus. Ideo nūc de synagoga
eadē replicare deuitam⁹: vñū est tñ qd̄ nō
sitr̄ repetit q3 ibi sicut fragmēta mali puni
ci: hic aut̄ sicut cortex mali punici dicitur.
Quo nihil aliud designari puro: nisi san
guinē nostrū qui sub anti xp̄o morientē: et
vnitatē fidei: sub qua multi iudeoz strin
gent. In cui⁹ p̄stantia dū sanguis effusio
nē patient: fidei tribulatiōe quasi corticis
rubore decorabunt. Sequit̄.

¶ Sexaginta sūt regine ⁊ octa
ginta concubine: ⁊ adolescentu
larum non est numerus.]

Quid per reginas: nisi sanctorū aīe desi
gnant: que dū corpa sua prudēter regūt:
⁊ alijs p̄sumit: regnū sibi eternū acq̄runt.
Sunt em̄ nōnulli in sc̄tā ecclesia q̄ carnez
suā macerāt: ⁊ p̄pter deū affligūt: vicia vi
cūt: demones velut tyrānos sibi subijciūt
oēs motus suos vt ordinate currāt: sapiē
ter regūt: alijs p̄dicant hoc qd̄ ipsi faciūt:

multos a faucibus demonū gladio verbū
pugnātes abstrahūt. Quid h̄mōi aīe nisi
regine existūt: que dū regē xp̄m sponsum
suū valde diligūt: amoris cōmixtiōe ⁊ li
bidinis execratiōe regios filios. i. fideles
populos gignūt Quib⁹ oibus beatus pe
trus dicebat: Vos aut̄ genus electū: rega
le sacerdotiū: gens sc̄tā: populus acq̄siti
nis. Sed regine. i. esse perhibēt. Denar
ius quippe numer⁹ per senariū multipli
catus in. i. cōplet. Et quid per denariū
nisi decē p̄cepta legis? Et qd̄ per senariū
nisi labor hui⁹ vite signat? Sex em̄ dieb⁹
qd̄ necessariū est opamur: ⁊ in septiō que
scere per legē iubemur. Bene ḡ. i. x. regi
ne dicunt: q3 dū. x. p̄cepta in hoc seculo
operant: seculū aut̄ hoc sex dieb⁹ opatorū
is euoluit: in eis quasi per senariū nume
rū replicat. P̄dicat̄ em̄ quicq3. x. p̄cepta
legis: in quoz operatiōe se exercēt in
tp̄alitate hui⁹ corruptiōis. Sex igit̄ deci
es: vel. x. series multiplicat: q3 vlt̄ hoc tē
pus in explēda. x. p̄cepta legis sp̄ialiter
esse trāsgrediendū opib⁹ suis manifestat:
⁊ verbo p̄dicat̄ Quoz laudē in hoc mū
do aliqui reprobi aspiciūt: ⁊ vt s̄litr̄ laudēt
vel vt aliq̄d cōmodū in hac vita quōcūq3
adipiscant: ⁊ ipsi per semetip̄os p̄dicato
res sūt. De quibus bene subdit̄.

¶ Et octoginta concubine.]

Concubine q̄ppe nō vere sed fide dños
diligūt: ⁊ ab eis nō posteritatē filioz: sed
p̄ntiā experūt: nec p̄ntiā exercēt: s3 libi
dinē explere p̄cupiscūt. Sic si falsi p̄dica
tores in ecclesia existūt: q3 dū nō xp̄m: sed
lucrū vel laudē diligūt: nō sp̄ialit̄ ⁊ castē:
sed carnaliter ⁊ libidinose xp̄o se iungūt.
Bñ ergo p̄cubine vocant: q3 xp̄m que p̄
dicat̄: nō sp̄s: sed carne sectant. De quibus
apl̄s paulus dicebat. Multi em̄ ambulāt
qs sepe dicebā vobis: nūc aut̄ ⁊ flens dico
inimicos crucis xp̄i: quoz finis interitus
quoz deus venter est. De quibus ipse idēz
ait: h̄mōi nō seruāt dño iesu: sed suo vē
tri. Que tñ p̄cubine bene. lxxx. esse dicūt
q3 ⁊ si toto corde terrena diligūt: celestia
tñ locunt. Octonariū quippe num̄ez per

denariū ducimus ⁊ ad octoginta venim⁹
Per decē autē decalogus sicut dictū est
 significat. Per octo vero resurrectio quā
 octavo die redēptor noster resurrexisset p
 batur. Predicatores vero r̄si falsi sunt p
 desiderū. scripturā tamē diuinā ⁊ resur
 rectionē quā credimus manifestāt p ver
 bū. Si enī aliud predicarēt. predcatores
 inter xp̄ianos nō essent de quibus in euā
 gelio ait. Sup cathedrā moysi sederunt
 scribe ⁊ pharisei que dicūt: facte que aut
 faciūt facere nolite. Sed qz ⁊ falsorū ⁊ ve
 rozū predicatorū exhortatiōe plurimi ad
 fidē veniūt ⁊ cū electis multi intrāt quia
 ad forte electorū nō pringunt id subdit.
**Et adolescentularuz non est
 numerus.]**

Cū enī scriptū sit. adolescētia ⁊ iuuetus
 vana sūt. Quid p adolescentulas has nisi
 vagas aīas itelligim⁹? q̄ dū vana h⁹ mū
 di lectant que diligūt numerū electorū ex
 cedūt. De quib⁹ p psalmistā dicit. Annū
 ciani ⁊ locut⁹ sū. multiplicari sūt sup nu
 merū. Qd enī electorū numer⁹ apud deū
 sit cōstitut⁹ manifestat apl⁹ paul⁹ q̄ ait.
 Nouit dñs qui sūt ei⁹. Et p semetip̄s dñs
 ait. Ego scio quos elegerim. Quos quia
 nō impfecte scit s̄ pfecte nouit. pculdu
 bio ⁊ numex ī quo eligunt cognoscit. De
 quib⁹ p paulū dī. Quos enī p̄sciuit ⁊ p
 destinauit p̄formes fieri īmaginis filij sui
 Bñ ergo adolescētularū nō ē numer⁹: qz
 dū p vanitatē q̄ diligūt in numerū electo
 rū nō currūt extra remanētēs q̄si in cogni
 tionē diuinā nō veniūt. Quib⁹ ip̄a veri
 tas ī futuro iudicio dictura ē. Nescio vos
 discedite a me oēs q̄ opamini iniquitatem.
 Sz dū reprobi mūdāna querūt ⁊ mltipli
 ces cupiditates aīm diuidūt. scā q̄libz aīa
 in numerū electorū se strigit. multaqz vi
 det fastidiēs vnū qd nō videt ardēt ap
 pete. qd q̄diu nō tenet ī fide se nutrit. in
 charitate se vnit. Et dū id qd vnū ⁊ idip̄z
 ē sequit. de hmōi multis vna ecclesia effi
 cit de qua p sp̄sum dicitur.
Ik. Vna est colūba mea. pfecta

mea. vna ē matris sue. electa ge
 nitricis sue.]

Mater nra ē regeneratrix gr̄a ap̄d quā
 vna colūba eligit qz illos solos colligit. q̄
 in simplicitate pmanēt ⁊ ab vnitāte non
 scindunt. Multi q̄ppe fideles dū ī idip̄m
 intēdūt. Dū vno desiderio xp̄i se inuicem
 nutriūt. dū habētes cor vnū ⁊ aīam vnā ī
 charitate se vniūt ex multis mēbz vnū cor
 pus efficiūt. Dēsqz ī vnitatis simplicitate
 te viuētes vna colūba existūt. q̄ sola p̄fectā
 ⁊ electa genitricis sue dī qz extra hāc solā
 gr̄a fauēte nutriūt de qua bene subditur.

Uiderūt eā filie syon ⁊ bea
 tissimā predicauerunt. regine et
 cōcubine laudauerunt eam.]

Syon filie sūt ecclesie: q̄ dū vitā eternā in
 hac carne p̄replant: a peregrināte ecclesia
 ad regnātē ecclesiā erigunt Uidet filie sy
 on colūbā ⁊ btissimā p̄dicāt qz scē aīe duz
 virtutes. ecclesie spectāt ī laudē. p̄rūp̄t ⁊ ad
 ei⁹ btitudinē inhiāt. Scā q̄ppe ecclesia
 gr̄a genitrice nutriūt. dū fide erudit. carne
 sui sp̄si pascat sanguine lauat. scriptura dī
 uina saginat. Nmōi robusta nutritim⁹ de
 mones expugnat: vitia suffocat. carnē do
 mat sp̄m roborat: vitā expectat. Nec oīa q̄
 cūqz aspicit recte ī amirationē. p̄tin⁹ assur
 git. ⁊ btissimā p̄nūciat qz videt ad q̄tam
 gloriā p tot virtutes exurgat. Luz reginis
 ē ⁊ cōcubine laudāt qz r̄si opib⁹ falsi p̄dica
 tores existūt sermonib⁹ tū eadez q̄ ⁊ veri
 populis ostēdūt. De quib⁹ ip̄a vritas dī
 cit. Popul⁹ hic labijs me honozat cor at
 eozū lōge ē a me. qd apte māifestat dū ite
 rū dicit. Dicitis p̄stent se nosse deū factis
 at negāt. Sācti enī viri dicitis ⁊ facti deū
 p̄stent qz qd credūt faciūt ⁊ ad bona q̄ fa
 ciūt etiā alios sermonib⁹ ⁊ exēplis trahūt
 quozū virtutib⁹ aduersarij ad fidē exēptā
 dū ī eis ⁊ puritatē fidei: ⁊ p̄statiā opis ad
 mirant. Uñ ⁊ synagoga ad fidē erigit cū
 in ecclesia q̄ sint merita fidei admirās contē
 plat dicens.

Ab. Que est ista: que p̄gredit

quasi aurore pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata.]

Ecclesia sancta quasi aurore cõsurgens in iudicio ultio p̄gredit̄ q̄z relictis tenebris corruptiõis: incorruptiõis claritate innotuat. Que bñ ut sol electa d̄r q̄z ad eandẽ gloriã p̄ducit̄ ad quã caput ei⁹ xp̄us q̄ sol iusticie ẽ esse p̄hibet. An̄ est q̄ idẽ sol ait. Eolo pater ut vbi ego suz illic ⁊ minister me⁹ sit. Ad tñ ⁊ de m̄bz eiusdẽ ecclie adhuc i hac carne viuẽtib⁹ intelligi p̄õr. Sũt eniz nõnulli q̄ magna intẽnõẽ q̄ sint tormẽta reproborũ aspiciũt: ⁊ que sũt scã sua sine palpitiõẽ examinare p̄tendũt. dũ q̄ se peccasse cognoscũt: ⁊ hoc ire ad reprobos tormẽta pertinescũt. subito tenebras iniquitatis derelinquũt ⁊ luce iusticie accẽdi cõcupiscũt. mox ad sanctã operationẽ consurgũt: ⁊ per bona que faciunt clarere quibusq̄ proximis incipiũt. Hi p̄ euldubio velut aurore cõsurgentes p̄grediuntur. nũc alijs lumine sanete opationis resp̄lẽdes: t de qua bene subdit.

¶ Pulchra ut luna electa ut sol.

Luna quippe dum noctẽ illuminat caligantibus oculis iter per quõd homo gradatur demonstrat. Sic nimirum queq̄ anima que tenebras dimittit ⁊ in sanctã operantem se extẽdit. dũ exemplũ bene opandi tribuit proximis quasi lucẽ tenebre scẽtib⁹ oculis spergit. Dũ eni peccãtes quib⁹ bonuz opus aspiciũt ⁊ ad idẽ faciendũ se cõuertũt quasi errãtes in nocte p̄ lumen lune ad viã redeũt. Hec itaq̄ anima dũ peccantib⁹ bona exẽpla prebet quasi luna in nocte lucet. Dũ vero magis ac magis creseit ⁊ de die in diẽ per cõsuetudinẽ operum lumẽ iusticie tã perfecte accipit ut etiã bonis exempla imitationis prebeat que pri⁹ solis peccatorib⁹ imitãda apparebat profecto iã luna sol efficit: q̄z que in nocte errantib⁹ nũc lucebat. modo in die ambulãtib⁹ lumẽ veritatis manifestat. Hinc est quõd sequit̄. Electa ut sol d̄ quo bñ subdit.

¶ Terribilis ut castrorum acies ordinata.]

Hoc quã dictũ est iterũ nõ necesse ẽ expont ne sic videat fastidiũ generari. Sequitur. Ergo sp̄s ⁊ cam̄ dicit. vñ tãtã virtus in ecclesia ex: r: scere possit. Visitatio ne quippe renouat ⁊ quõd in ea tenebrosuz est respectiõẽ eius illuminat. Et hinc est quod subdens ait.

¶ Descendi in ortũ nucũ ut viderem poma conualliu: ⁊ inspicerem si florissent vinee et germinassent malapunica.]

Quid p̄ nucez: nisi p̄fectos quosq̄ stelligim⁹: qui dũ diuinã sapiã intra corpora sua retinẽt quasi nucleũ i fragili testa portãt. Sũt eni quã plures i ecclesia q̄ assidue diuine scripture intẽdũt quã suavis sit domin⁹ gustãtes. ampli⁹ gustare p̄cupiscũt scã gaudia i corde ruminãt: ⁊ ruminãtes magis ac magis p̄ualescunt: ⁊ tñ foris ne sciẽtib⁹ eos viles apparẽt q̄ ignoraẽt q̄ dulce i suis iteriorib⁹ cibũ portẽt. Qui ist: nisi nucez existũt: q̄ nuclei dulcedinez int⁹ ferũt. exteri⁹ vero carnis vilitatẽ p̄tendũt. De quib⁹ fuit apl⁹ qui dicebat. Habem⁹ thesaurũ istũ in vasis fictilib⁹. Or̄ igit̄ nucũ: corda sũt sanctorũ q̄ dum deũ valde diligũt celestẽ dulcedinẽ in int̄imis gerũt. vñ i psalmo scriptũ ẽ. Quaz magna multitudo dulcedis tue dñe q̄ abscondisti timẽtib⁹ te. S; quid ẽ q̄ in ortuz nucũ sp̄s descẽdit ut poma videat: cũ poti⁹ nucez videre debeat. Verũt̄ sciẽdũ est q̄ marie corda p̄fectoz visitat: eisq̄ benignitatis sue suauitatẽ manifestat ut p̄ eos ad infirmiores postmodũ veniat et q̄tũ in augmẽtũ iusticie p̄fecerint. p̄ illos cognoscat. vñ scriptũ ẽ. Dñs de celo prospexit sup filios hoim̄ ut videat si ẽ intelligẽs aut requirẽs deũ. Dũ eni diuina bonitas corda p̄fectoz illustrat eosq̄ ad curã p̄tinẽtũ p̄ charitatis sollicitudinẽ instigat. quid hoc ẽ aliud nisi q̄ ad ortũ veniẽs poma puallis p̄ illos q̄b⁹ p̄fideret p̄o

spectat. Tūc enī dñs videre vel cognosce
re vñ cū sc̄ros suos q̄s illustrat ad vidēdū
exhortat. S̄z qd̄ ē q̄ nō poma mōs̄ s̄z po
ma puallis vt videat descēdat: nisi qd̄ ill
respectū sue miseratōis tribuit. De quo p
psalmistā dicit. Quoniam excelsus dñs et
humilia respicit et alta a longe cognoscit.
Et ipse dñs p̄ semetipsum ex voce pphe
te dicit. Sup̄ quē requiescet sp̄s me⁹: nisi
si sup̄ humilē et quietū et tremētē sermo
nes meos. Sequit̄ autē sp̄sus et dicit.

Q Et inspicerem si florissent
vinee et germiassēt mala pūica.

Vinee florēt qm̄ in ecclesijs filij recēter i
fidē generant et ad sanctā cōuersionem
quasi ad fruct⁹ soliditatē prepanē. Mala
pūica germināt qm̄ p̄fecti quicq̄ p̄ exem
pla sua p̄tinos edificāt et in nouitatē san
cte cōuersionis p̄ p̄dicationē et bonorū
operū ostensionē inuitāt. Illud q̄ppe ma
lū pūicū videlicet ap̄lus Paul⁹ germin
auerat q̄ dicebat. Filii mei quos iterū
p̄turio donec fornicet xp̄us in vobis. Sic
in sc̄ta ecclesia agit vt p̄ bonos mali p̄uer
tant: p̄ p̄fectos imperfecti nutriant donec et
ipsi ad p̄fectionē veniant: et infirmos q̄s
q̄s sicut ipsi p̄ducti sunt ad meliora p̄du
cant. Hos xp̄us ecclesie sp̄sus v̄sitando
p̄spicit: respiciēdo corp⁹ sanctū conuigit:
qz̄ ideo corp⁹ infirmitatis assumpsisse co
gnoscit: vt in corp⁹ sue claritatis tota si
mul ecclesia trāsfornet. An̄ beat⁹ Paul⁹
ait. Qui reformabit corp⁹ humilita
tis nostre cōfiguratū corp̄ claritatis sue.
Hec oīa in fine mūdī synagoga tandē ex
citata p̄cipiet: et se tā diu ignorasse repre
hendet dicens.

R Mesclui aīa mea cōturbauit
me p̄p̄t quadrigas aminadab.]

Acti diceret. Tot h̄ntes i sc̄a ecclesia fie
ri vidēs q̄re i tāto tpe nō p̄cepti: quare in
credula p̄stiti: cur tādiu p̄ infidelitatē meā
i tenebris ignoratē remāsi: s̄z p̄pter qua
drigas aminadab turbat qz̄ qm̄q̄ p̄ p̄di
cationē xp̄i ad fidem suscipiēdas excitat.
Aminadab enī sp̄s p̄p̄t mei interp̄

tatur. Et bene p̄ dubio xp̄us ille a patre
sp̄taneus p̄p̄t mei d̄r: qz̄ vera sp̄tanea
charitate ad populū saluandū descēdit: et
vt nos a morte eleuaret pia volūtate: et be
nigna gr̄a mortē in cruce suscepit. vñ et
ipse ad patrē ait. Volūtate sacrificabo tibi.
Et vñ ex redēptis ad xp̄m loquēs aie
bat. Exaudi me dñe qm̄ benigna ē miseri
cordia tua. p̄p̄t q̄drigas ergo aminadab
synagoga turbat qz̄ qm̄ tandē q̄tuor
xp̄i euāgēlia i mūdo curreta in cordibus
hoīm seruēta p̄ fidē p̄p̄lat. mox in tene
bris sue infidelitatis p̄fundit et aborta p̄fu
sione salubri ad p̄ntiaz p̄mouet. Cui eccle
sia benigne loquit̄ dicens.

S Reuertere reuertere suna
mitis reuertere reuertere vt in
tueamur te.]

Sunamitis q̄ppe captiua iterp̄tat. Su
namitis ergo vt reuertat vocat qz̄ synago
ge i fine mūdī fides ab ecclesia offeret vt dig
nitatē p̄stinā recipiat: q̄ sub infidelitatis
iugo a demonib⁹ captiuat. Et vñ quater
reverti amonet qz̄ i quatuor mūdī p̄tes lu
dei disp̄s sūt sicut p̄dictū ē p̄ p̄phetā. Si
fuerit numer⁹ filiorū isrl̄ velut arena maris
reliq̄e salue sūt. Reuertat s̄ sunamitis vt
eā itueamur. Et synagoga ad fidē p̄uer
tat vt i p̄ntia oībus oīdat q̄tū malū fece
rat qm̄ deū suū i cruce p̄figebat. S̄z p̄tin⁹
eū ecclesia fidē synagoge itueri appetit sp̄s
suis p̄gratulādo qm̄ iterrogās r̄ndit et dicit.

Capitulū. VII. A

Quid videbis in sunami
te: nisi choros castrorū:

Castra q̄ppe militariū sūt. Cas
tra s̄ i sunamite videb̄t: qz̄ p̄ fide q̄ mō
ipugnat tūc robuste p̄ fideles als p̄fidos
p̄liabit. S̄z qz̄ hoc p̄ sc̄as ecclesias fiet vt sy
nagoga cōuertat qz̄ demonib⁹ et exēplis p̄
dicatoꝝ auertat ad fidē. ideo iuste ad lau
dem sp̄s sponus se cōuertit dicens.

B Quā pulchri sunt gressus
tui in calciamētis filia p̄cipis.

filia principis sc̄ta ec. lesa d̄r qz p̄dica
tione xpi in vitā nouā regenerat qz p̄ ob
uinitatis potentia oī creature quā pdidit
p̄cipat. Quid sūt aut̄ calciamēta ecclie
nisi exēpla precedētū patrū: quib⁹ in via
mūdi h⁹ munit: vt p̄ oēs tribulationes q̄
exurgūt p̄fidēter calciata gradiat. Unde
p̄ Paul⁹ dicit. Calciati pedes ī preparatiōe
euāgelij pacis. Calciamēta q̄ppe de mor
tuis aialib⁹ sūt. Et nos pedes sp̄ualit̄ cal
ciam⁹ q̄n̄ a patribus sc̄tis carne mortuis
exēpla sumim⁹: vt ad eozū similitudinē mun
di h⁹ tēparatiōes expugnem⁹. P̄d̄r t̄n̄ in
telligi q̄ ecclia calciat q̄n̄ ī p̄dicatiōe sua
ad p̄ferēda insurgētia mala morte xpi mu
nit. Pulchri ergo sūt sp̄ōse gressus calci
ate q̄ filia ē p̄ncipis: qz corā diuinis ocu
lis placet officii cui⁹ libet electi s̄m̄ exem
pla patrū predicantiū. Sequitur.

E fūctura femorum tuorum si
cut monilia.]

p̄per duo femora sp̄ōse duo popli ecclie
sūt. p̄ iūcturā femozū cōcordia designat p̄
dicatozū quib⁹ p̄pli vniunt̄ dū ad fidē ca
tholicā: circūcisio ⁊ p̄pucius erudiunt̄ p̄
eos. Qui vt monilia existūt: qz dū in sapi
entia q̄ refulgēt sc̄ta opa q̄ faciūt q̄si in au
ro lapides gerūt. De quibus sequitur.

Que fabricata sūt manu ar
tificis.]

Manu artificij monilia fabricant qz ope
re christi predicatoros pulchri ⁊ vtilis ef
ficiuntur. Sequitur.

E Umbilicus tuus crather toz
natilis nunq̄ indigēs poculis.

Umbilic⁹ etiā sc̄tozū p̄dicatozū ordo ē q̄
bñ crather esse d̄r qz dū p̄ eos popul⁹ eru
dit: vino sp̄uali ipsozū officio ebriat. Qui
bñ tomatilis nūcupat qz iuxta mores vni
uersos hoīm necesse ē vt lingua p̄dicato
ris voluat. Qui poculis nō indiget qz q̄
alijs p̄ponit: necesse ē vt ab̄dāci⁹ ceterij
bibat ⁊ pleni⁹ qd̄ dat cōtineat. Sequit̄.

Teter tu⁹ sicut aceruus tri
ticij vallatus lilijs.]

p̄per vētrē p̄pli latitudo designat: q̄ bñ
sicut aceru⁹ tritici lilijs vallat qz dū op̄i
bus sc̄tis intendēs ī celeste horreū preparat
exēplis sc̄tozū vt p̄fuecet. Undiqz munit.
De quibus iterū dicitur.

Duo vbera tua sicut hinnu
li capree gemelli.]

Duo vbera tua p̄pli existūt qz dū ī amo
re fraterno sp̄ viuūt se iūcē lacte pietat̄ ī
charitate nutrit̄. Qui bñ duo hinnuli ca
pree gemelli noiant: qz dū p̄ predicatiōez
synagoge ī fide geniti ei⁹ scripturis nutri
unt̄ in spe eternitatis intēdentes quasi in
montibus concordatis pascuntur. De qui
bus predicatoribus sequitur.

Collū tuū sic turr̄ eburnea.

Collū sponse sicut turris eburnea d̄r: q̄a
p̄dicatores ecclie: ⁊ alti p̄ p̄tēplationez
⁊ fortes p̄ sc̄tozū operū exercitationē: ⁊ p̄
ciosi per diuinam sapientiā habent. De
quibus iterum dicitur.

Oculi tui sicut piscine in ese
bon q̄ sūt ī porta filie multitudis.

Esebon singulū meroris interpretatur.
Oculi ergo sp̄ōse sicut piscine ī esebon d̄
cunt qz dū de peregrinatiōe sua pristane
lachrymis se lauat vt p̄ eos p̄pli p̄uenien
ter corā deo mūdāt. In porta at̄ filie mul
titudinis sūt qz in fide stāt p̄ quā ecclie
multitudinē ad celestia introducūt. Sequit̄.

Nasus tuus sicut turris liba
ni q̄ respicit cōtra damascum.]

In naso odoris discretio habet. p̄per na
sus ergo discretio p̄dicatozū designat qz p̄
eos nobis virtutū odores: ⁊ vitiozū fetoz
res demonstrant. S; nasus sicut turris li
bani existit qz dū semel p̄dicatores aq̄ ba
p̄rismatis lauant: ⁊ quotidie lachrymis a
petis q̄ p̄tra deū p̄miserūt deabant: digni
sūt vt ad altiora magis ac magis p̄ fortitu
dinē erigant. S; turris p̄tra damascū re
spicit qz petozū sp̄ sanct⁹ quilibet p̄dica
tozū cōtradicit. Damasc⁹ q̄ppe sanguine⁹
interpretat: ⁊ peccatrici gēti d̄r. Danus

tue plene sicut sanguis. Sed quod de membris dicit dignum est ut de capite loquatur. id subdit. **V** Caput tuum ut carmel: et come capitis tui ut purpura regis iuncta carnalibus.]

Caput ecclesie Christus qui bene ut carmel dicitur: quod ipse per passionem quam sustinuit. ad gloriam patris est exaltatus. De quo scriptum est. Et erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium. In carmelo quippe hebraice orans obtinuit pluuia. Et nos in carnale orantes pluuia impetremus quoniam in Christum credentes Christum desideramus et a patre irrigationem gratie suscipimus quam rogamus. Moraliter autem caput sponsae mens vocatur quod sicut a capite membra sic a mente omnes cogitationes nostrae dicitur sponunt. Carmel autem scilicet circumcissionis interpretatur. Caput ergo sponsae ut carmel esse se prohibet quod quilibet sancta mens nouit qualiter digne circumcidatur nouit quod nihil est quicquid in corde agit si mens imunda fuerit quam templum Christi si efficiat. efficiat quod ab ipso inhabitabitur. Quia quod pharisaei non agebant id dicebat beatus Stephanus eis quod eum occidebant. Dura ceruice et incircumcisi cordibus et auribus spiritum sancto.

Ad Come autem capitis eius ut purpura regis iuncta carnalibus esse memorantur.]

Purpura quippe per fasciculos in canalibus ligatur super quos dum aqua piscis per canales ad vestem quam supposita est currit ut vestis tingatur et mihi nomen accepit ut tincta color purpurea purpura vocetur quod omnia sanctae mentis agnitiones si intelligantur. Come quippe capitis sunt cogitationes mentis quae in canalibus ligantur: quod in scripturis diuinitus ne inutiliter fluant ligantur quod dum in cogitationibus sanctae mentis gratia celestis suscipitur: et tota anima in celeste ornamento proponit ita ut iam tota anima in vita eternae in ardeat: et ad eternum sponsum et per sanguinem uinens martirii pro gere concupiscat. De tota quippe ecclesia Paulus dicit. Qui exhibuit sibi ecclesiam vestem sine macula et ruga. Et de singulis ecclesie fidelibus dicitur his omnibus vestibus

lud ornamento vestieris. Sic tincte ergo sic pulchre sic purpuree sanctae sponsae ad gaudens sponsum loquitur dicens.

Quam pulchra es et quam decora karissima in delictis.]

Notandum quod charissima est in delictis quia ad charitatem et ad familiaritatem Christi non peruenit quisquam scripture sanctae delictis abundare non potest. Unde enim dicitur omni habenti dabit et habenti dabitur: at qui non habet et quod videt habere auferet ab eo. His enim delictis quae habundat reficit. his refectus assidue ad maiora per sepienda preparatur. Unde et huic sponse laus dicitur.

Statura tua est assimilata palme et vbera sua botris.]

Palma quippe dum crescit deorsum strigit et sursum dilatat. Sic sancta anima ab imis ad mitima seipsum et paulatim ad maiora crescendo vias ad amplitudinem perfecte charitatis peruenit. Nemo enim sicut scriptum est repete se sumus. In psalmo autem de iusto homine dicitur. Justus ut palma florebit. Vbera autem sponse duo precepta charitatis existunt quae animam quae possidet vino celesti inebuat et nutriunt. Potest enim per palmam crux Christi intelligi. Palma tam in sublime valde crescens dulcissimos fructus gignit et crux Christi celestis cibum nobis preparauit. Cui statura sponsae assimilatur quod per Christum non dubitat quisquam Christum valde diligens digne imitatur. De palma sequitur Sponsus dicens.

Dixi ascendam in palmas apprehendam fructus eius.] Dixi vere et ascendit quod sicut ante secula per mortem nostram mori disposuit sic in fine mundi propitius et verax adimpleuit. In palmam ergo ascendit et fructus eius apprehendit: quod in cruce suspensus fructus vite inuenit ac apprehendit et nobis tribuit. Unde adimpletum est quod sequitur.

Et vbera tua erunt sicut botri vineae.] Vere per crucem vbera sponsae sicut botri vineae existunt: quia in morte Christi duo precepta charitatis sensus anime suscepit perit quibus pasta anima debrietur: debriata posteriora obliuiscatur et in anteriora ex-

tenditur. His vberibus etiam primos nutrit ac robustos secum ad ea que concupiscit perducit. unde scriptum est. Qui audit dicat veni. Sequitur.

R Et odor odor tui sicut malorum.

Mala punica de quibus superius tam sepe dictum est hic rememorant quorum odor odor oris sponse satis assimilatur. Per mala autem punica martyres designari diximus. Per os autem sponse hic debere intelligi eius predicationem putamus. Que dum virtutes martyrum predicat dum ad eorum similitudinem animos audientium instigat. dum in vniuersa predicatione fidei multas virtutes esse manifestat quid aliud quam malorum odore in ore portat: quod et rubore corticis in martyrio ostendit quod predicat et in virtutibus multitudinem granorum sub eadem fide quasi sub eodem cortice demonstrat de quo et subditur.

S Gustum tuum quasi vinum optimum.

In gutture quippe nihil est. Per gutture ergo ipsa predicatio iterum designatur quasi vinum optimum esse dicitur quod mentes hominum inebriat ut preteritorum sicut dictum est oblitiscatur: et in anteriora currere non lassentur de quibus sponsa verbum dicit sponse suscipiet. adiungit.

L Dignum dilecto meo ad potandum labijs et dentibus illius ruminandum.]

Tale est sponse vinum ut dignum sit dilecto ad potandum quod dum sancta ecclesia fidei veritatem predicat. dum auditores suos ad sancta opera excitat dum solum christum diligere imitari amplecti bonum esse verbis et operibus demonstrat quid aliud quam vinum suum dignum facit: ut in ore sponse dulce sapiat. quod bene christus potare dicitur quod a corde suo a populis fidelibus amabiliter potatur. De quo notandum est quod omnes potant sed labia sola et soli debet ruminare quod dum ecclesia per sanctos suos predicat omnes quidem audiunt sed non omnes quanta sit virtus sententiarum qui dicunt discernunt. Labia vero et debet ruminare: quia dum perfectiores quique post auditum verba ad memoriam reuocant: dum audita queque exerci-

tatione assidue cogitant quasi ad eos reuocant et sumpsit quanta sit virtus tibi quem comederunt sentiunt. Accirco in lege scribitur quod animal quod non ruminat immundum habet quia quisquis bona que audit siue legit non cogitat vacans a sanctis cogitationibus necessario immundus congregat. Sequitur sponsa et dicit.

U Ego dilecto meo et ad me conuersio eius.]

Ac si diceret. Quoniam fide ac dilectione soli christo adhero solum sequor solum cum patre et spiritu vniuersum deum videre concupisco respectationis eius suauitatem visitationis benignitatem conuersationis dulcedinem gaudenter experior: experies pelamo.

X Ueni dilecte mi egrediamur in agrum comoremur in villis mane surgam ad vineam: videamus si floruit vinea: si flores fructus periturum: si floruerunt mala punica.

Dum sponsa sponsi dulcedinem ex parte se refert. De primo etiam cogitat quem ipsi sponsa si precepto sicut se diligit. Et quod sponsa precepte intelligit etiam ut alij intelligant concupiscit dicens. Veni dilecte mi egrediamur in agrum. Ager quippe teste veritate est hic mundus. In agrum vero cum sponsa sponsus egreditur: quoniam verbum dei carne suscepta in thalamo virginis in mundo monstratur in villis comoratur: quando greges per fides visitat quas recipientibus largitur. Mane ad vineas surgit: quod post resurrectionem suam in gloriam patris sedes ecclesias quas destruit etiam defendit. Si floruit vinea concupiscit: quia omnes perfecti ecclesie districto ex parte preedicit: videt si flores fructus periturum: quod prospicit ad quem perfecti quique teneri et imperfecti exerescunt. Videt et si floruerunt mala punica quod perfectos quos respicit et quod vultus in primis habeat quasi in floribus fructus arborum cognoscit: de quibus bene sequitur.

Y Ibi dabo tibi vbera mea.]

In malis puniceis dat sponsa sponsa vbera quod imperfectis viuit charitas gemis

na: ex qua dū infirma mēbra in ecclesia nu-
triū: quasi xpm lactāt quē in minis suis
esse pntem cognoscūt. De qb' bñ subdit.
Z Abandragoze dederūt odo-
rem in portis nostris.]

Quid per mādragozas herbā scz medi-
cinalē r odoriferā: nisi virt' perfectoz in-
telligit' per quā perfecti qqs dū impfcōz
infirmatib' medent': in fide quā pdicant
in portis ecclē veri medici esse cōprobant
Qui dū exēpla bonoz operū circūquaqz
per sanctaz famā tribuūt: quasi odore quo
egroti sanent' aspergūt. Sequit'.

aa Omnia poma noua r vete-
ra dilecti mi seruaui tibi.]

Hic p: r poma sensus scripturaz scāz in-
telligūt: que dū ex pribus scīs ad nos vī
p: perueniūt r credunt': ex arborib' poma
exurgūt: qbus aīe delectat'. Sīa g poma
noua r vetera silcō suo seruat: qz si nouū
testm ecclā catholica recipit: vt vetus nō
abijciat: sic vetus venerat: vt nouū sp in
īpīs sacrificijs carnalib' per spm intelli-
gat: in nouo scz xpm venisse pgaudēs: in
veteri aut semp ventur' expectās r dicēs

Capitulū VIII A

Quis mihi det te fratres
mei suggestē vbera ma-
tris mee: r inueniā te fo-
ris r deosculer: r iā me nemo de-
spiciat.] In veteri lege ecclā posita xpm
exoptabat: r in secreto pīs manētē foras
venire: p carnē ad hūanos oculos nō me-
diocrit' cupiebat. An r dauid desiderans
dicebat: Exurge r ne repellas in finē. Et
alibi. Inclīa celos tuos r descēde. Et esai-
as valde cupiēs eū videre dicebat. Utinā
distrūpes celos r descēderes. Sult g spō-
sū foras spōsa inuēire r deosculari: qz ocu-
piscit sub lege posita: vt p carnē appeat:
vt p amorē ei fuit cui p' nō accepta grā
pl' tiore q' amorē fuit. Post e' oscu-
lū r nemine despiciat: qz post q' xps vēit r
fidelib' suis spm libertat' infudit: ab ipīs

etiā angelis ecclā honorat. Hinc est q' io-
sue angelū adorauit: iohāni vero volētī se
adorare dixit: Aīde ne fecer' pseru' tuus
sū: r vn' fr' m tuoz hūitū testimoniū iesu.
Sed qz venientē ecclā suscepit synagoga
reppulit: q' itez eū in fine mūdi suscipiet r
amabit. Jō subsequit' ecclā r dicit:

B Apphēdā te r ducā in do-
mū mris mee: r ibi me docebis
r dabo tibi poculū ex vino pdi-
tū r mustū maloz gnatoz meoz
Apphensū in domū mris sue ducit: qz sy-
nagoge in fine mūdi xpm in quē credit p-
dicabit. Dūqz p pdicationē ecclē suscept'
fuerit ibi ecclāz docebat: qz se doceri gau-
debat: qm synagoga iā idē corp' factā eru-
diri secū videbit poculū ex vino pditū ec-
clesia dabit: qz ipsi synagoge nouū testm
cū veteri pdicabit: r q' vino poculū pdiēt
qz dulcedinē euāgelij testimonijs legi que
aspsa est vt robustius teneat tinget. Mū-
stū vero maloz granatoz suoz tribuet: qz
fortiū viroz q' vnitatē ecclē etiā in marty-
rio tenuerūt: exēpla appōet: vt ad eoz sū-
rudinē synagoga iardescat: r an' xpi pse-
cutōib' m'io pductā roborata nō succūbat
Cū em' fortiū pugnatoz victorias audie-
rūt: ad eoz mutatoz pugnā subire nō du-
bitabit. Qd apte manifestat cū subiūgit:
L Leua eius sub capite meo: r
dextera illius amplexabit me.]

Leua xpi vita pns: dextera xpo vita bñ
hēt. Caput aut nrm spūal' mens esse pht
bet. Dicit g synagoga pdicatioib' ecclē
iaz ouersa: exēplis iā roborata: imitatioe
subleuata: leua ei' sub capite meo: r dex-
tera illi' āplexabit me. ac si diceret. Qm
nūc tand' xpi fidē teneo: ei' ineffabilē grāz
experiōz pcupiscibilē: r quā desiderare ne-
sciebā dulcedinē sentio: iā trena oīa post:
pono: etiā spāz vitā carnīs p ei' amore cō-
tēpno: r ad ei' bñtudinē videndā: tot' de-
siderijs ābelo. Hoc q'ppe qd rē aliq' āple-
ctit: ipāz quā āplectit rē ex oī pte intra se
hēre nō lēgrat. Leua g sub capite est: r dex-

Expositio beati Gregorij pape

terra amplexat: quoniam sancta anima mentem ea quam videt
 supponit: et ea quam non videt omni conatu et vni-
 uersis cogitationibus appetit. Sicut quippe modo
 nonnulli qui tanto desiderio celestia sectantur: ut
 omnia visibilia pro nihilo reputent: mentem suam
 celestibus studiis sine intermissione occupent:
 nihil aliud agere libeat: quicquid extra spiritum
 le actionem est animus fastidiat: hanc solum dili-
 gat: cetera preternat: nisi forte ea istius necessitas
 cognoscat. Isti vero sub capite leuam habent: quam
 mente erecta ad beatitudinem christi currerent: vi-
 tam presentem sub se vident. Et dextera christi eos
 amplectatur: quod ex omni parte eos dilectio celestis
 intra se retinet. Huiusmodi quippe viri sancto
 oculo delectantur: in quam vite beatitudinem delectationem
 percipiunt per contemplationem proficiunt: in quam pre-
 terlatorem oculum cordis mundant: ut deum adhuc
 etiam in hac carne positi quantum humane infirmi-
 tati datum est videant: et visionem se illuminent
 suauitate reficiant. Isti illam beatitudinem iam ali-
 quatenus experiri: de qua in euangelio veri-
 tatis voce dicitur: Beati mundo corde quoniam ipsi
 deum videbunt. Quod enim futurum est iam in eis in-
 cepit compleri: quod et si in hoc mundo adhuc in
 carne viuunt: tamen per hoc quod maius est in eis
 extra carnem sunt. Ab his impletur quod per psal-
 mistam diuina voce precipitur. Tacate et videte:
 quoniam ego sum deus. Huiusmodi enim quam sine mundi strepi-
 tu viuunt: eo mentem in dei visionem per deside-
 rium et contemplationem figunt. Et quoniam tales mul-
 ti ex synagoga in fine mundi ut credimus per
 peruersionem erunt bene ab huiusmodi dicitur intelli-
 git. Leua eius sub capite meo: et dextera
 illius amplexabit me. De quibus et per quos-
 bus sponsus loquitur consequenter.

D Adiuuro vos filie hierusalem: ne
 susciteris neque euigilari faciatis
 dilectam donec ipsa velit.]

Sed quod iam illud superius exposuimus iterum
 exponere recusamus. Sed de eadem synago-
 ga iam facta ecclesia filie hierusalem que am-
 mirantes interrogant et dicunt.

Que est ista que ascendit de
 deserto deliciis affluens innixa
 super dilectum suum.

Secunda ecclesia vel quilibet sancta anima de deserto as-

cedit: quod in exilio habet peregrinationis positus
 ad celestia gaudia mentem et cogitationibus tenet.
 An et paulus dicebat. Ista conuersatio
 in celis est. Deliciis affluit: quod sancte scriptu-
 re meditationibus intendens: celesti pabulo
 assidue mentem pascat: super dilectum inquit: quod
 in soli christi auxilio confidens: eo latere ab
 exilio ad patriam transferret. Ipsa quippe veri-
 tas omnibus fidelibus ait: Sine me nihil pos-
 testis facere. An vero accepit: ut ab infir-
 mis ad superiora a deserto ad regnum ascen-
 dere possit: manifestat dilectum cum subdit:

Sub arbore malo suscitauit te

Quid per arborem malum: nisi sancta crux desig-
 nat: que malum illud sustinuit: de qua eadem
 sponsa in superioribus dicit: Sicut malum iter
 ligna filiarum: sic dilectus meus iter filios. Sed
 sponsa suam christus sub arbore malo suscitauit
 quod in cruce posuit: subditam sibi ecclesiam ad vi-
 tam vocauit: ut a somno mortis resurgeret et
 cum illo se crucifigens ad nouam resurrectionem
 properaret. An et apostolus cuius aie mortuus
 est: Surge quam dormis et exurge a mortuis:
 et illuminabit te christus. Et quibusdam quam iam surre-
 xerat. Alibi dicit. Si surrexeris cum christo
 quam sursum sit quies: sed quod infidelitas synago-
 ge christum crucifixum. Ideo sequitur.

Ibi corrupta est mater tua: ibi
 violata est genitrix tua.

Sub arbore malo violata esse ecclesia dicitur:
 quod quoniam saluatore suum in ligno fuit: nefando
 scelere se corrupit. Et sceleris magnitudi-
 nem incultat: cum idem replicat dicens.

Ibi violata est genitrix tua.

Sed quoniam ad hoc cecitas in israel facta est: ut ple-
 nitudo gentium iraret. Ido intrati ecclesie dicitur:

H pone me ut signaculum super cor-
 pus tuum: ut signaculum super brachium

tuum.] Super cor quam et super brachium sponse di-
 lectum ponitur: quod in sancta anima quantum ab eo diligatur
 et voluntate et actione designatur. Si igitur quippe
 per sanctam mentem interiorem et externam christum portat: quod
 dum in eius meditationibus assidue laborat: ex-
 teriori actione eum imitari non cessat: quod eius di-
 lecta esse dubitari non debeat. De quo spon-
 sus ipse sponsus discipulis suis aiebat:

In hoc cognoscet omnes: quia vere mei discipuli estis: si dilectione habueritis. De qua dilectione mox subdit.

I Foris est ut mors dilectio

Bene proculdubio foris ut mors dilectio esse perhibet: quia dum per dilectionem a vicij mortificamur. Ad mors agit in sensibus corporis: hic agit dilectio in cupiditibus mentis. Sunt enim nonnulli qui sic diligunt deum: ut omnia visibilia negligant: et dum in eterna mente tendunt: ad omnia temporalia pene insensibiles fiat. In his nimirum: ut mors dilectio foris existit: quia sicut mors exteriores corporis sensus ab omni proprio et naturali appetitu interficit: sic dilectio in talibus viris omnia terrena desideria preterneret: mentem alias intentam compellit. Homini mortuis et vivis dicebat apostolus: Mortui enim estis: et vita vestra abscondita est cum christo in deo. Hi proculdubio vitam suam cum christo abscondunt: quia dum omnia que videmus postponunt in his que non videmus: in beatitudinem seculi christi veraciter et secrete vivunt: quia enim falsam vitam despiciunt que visibiliter apparet: in vita vero se abscondunt: que non nisi in visibilibus oculis se manifestat. potest tamen intelligi: ut hic de seipso christo dicat iniquitas: pone me ut signaculum super cor tuum: ut signaculum super brachium tuum: quia foris est ut mors dilectio. Ac si diceret: Dignum est ut in mente et actione signum dilectionis mee me ipsum tecum feras: quia in fortitudine dilectionis tue mortem subij ut tu que mortua in infidelitate eras: me cum resurgens in fidei novitate spiritualiter vivas: sed quia in cruce suspensus nequaquam fuisset: nisi ad magnam invidiam cor synagoge exarsisset. Ideo subdit.

I Dura ut inferus emulatio.]

Emulatio quippe et in bonum et malum accipitur. In bonum enim accipitur sicut per apostolum dicitur: Emulamini carissimam maiora. In malum autem assumitur: ubi per samuelem saul dicitur: Auferet a te regnum: et dabitur emulo tuo. Emulus quippe est david dicitur: cui saul invidere non ignorat. dura est ergo ut inferus emulatio: quia synagoga christum ad inferos posse transmittere se putavit: eius ad

mortem corde in misericorditer invidit: ut inferus emulatio dura existit: quia sicut inferus sine misericordia quos tenet cruciat: sic iudaica plebs christum apprehedens: sine respectu pietatis ad mortem traherat. De qua bene subditur.

L Lampades eius lampades ignis: atque flammarum.]

Sicut ignis qui incedit consumit: sic iudeos ab omni fidei virtute invidia sua destruxit: de quibus bene alibi dicitur: Et nunc ignis ad varios consumit. Ac si diceret: Antequam ad eternum ignem veniant: in presentium consumunt: quia in se ipsi ignem invidie portant: qui sine portantis combustione non potest. Hinc ignis invidie flamas protulit: quoniam per exempla in quibus accensus est: etiam in gentibus usque ad christianorum martyria per mundum universum excrevit. Sed quia hic ignis invidie: hinc ignis charitatis se extrulit. Ideo subdit.

Aque multe non poterunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam.]

Charitate quippe sancti vinaculi ardebant: quia in dei et proximi dilectione mirabiliter flagrabat. Hanc charitatem aque multe extinguere non poterant: quia quatecumque tribulationes eis fierent ad odium eos transmittere non valebant. Hic nimirum esset extinguere charitatem si in tribulationibus quas ingerebant ad dei aut proximi odium eos humiliare non potuissent. Sed cum aque dicte sint: quod rursum per flamma: nisi ipsarum aquarum incrementa et vivacitas intelligitur. Flumina quippe vivas aquas solere dici cognoscimus: flumina ergo maris tribulationes accipiunt: que dum per totum orbem super martyres ebullerunt ad extinguendum charitatis ignem gradi impetu confluerunt. Sed quia inter flumina adeo charitatis vigor vixit: ita ut potius flumina consumeret quam se ab illis extinguere permitteret. Ideo multi etiam persecutores ad eandem charitatem se pervertebant: ita ut dimitteret quicquid in mundo possidebant: et seipsum morti daret quam patientibus crudeliter inferebant. Unde et subdit.

Si dederit homo omnem sub-

stantiā domus sue pro dilectiōe
quasi nihil despiciet eam.]

Cū cupiditate terrene sbe deus non diligit: qz t'renus amor oculū cordis sordidat ne diuina claritas videat. Cōtra qz in euāgelio dī. Beati mūdo corde qm ipsi deū videbūt. Et iohes apłs ait: Si qđ diligit mundū nō est charitas p'ris in eo. Nec nī mirū quō eū diligere pōt quē nescit: Aut quō eū scit: ad quē sciendū oculū cordis claudit. Sed hō oēm subam dom' sue p dilectiōe t'uit: qñ qđqd in mūdo possidet p xpo distribuit: vt abijciēt qđ ipedit deū diligar: 7 terro puluere sollicitudinū oculos apiat: vt deū videat. Et cū oēm subas dederit: qñ nihil eā despiciat: qz post q' oculū terat: 7 deū p'spexit: in illi' v'siōe qđqd possederāt nibili pēdit. Hoc apli fecerūt qui nō solū possessa: sed etiā cupita vt xp'z scq'rent dimiserūt. Quib' ipse xps pro q' oia dimiserāt dicebat: Cū fecerit' oia que p'cepta sūt vobis dicite: Serui imiles sumus: qđ debuim' facere: fecim'. S; qm abiecta t'rena subia nō stari ad p'fectionē ascendit: qz reb' exteriorib' abnegat' restat etiā labor: vt idē ipse hō a semetipso abnegat: q'tūs gradatū p'ficiat 7 qñqz p'fect' nō solū se: sed 7 alios secū ad vitā trahat. Itē de noua 7 tenera adhuc eccl'a vel vna quaqz anīa consequēter dicit:

Sozor nostra paruula est: 7 vbera nō habet: quid faciemus sozori nostre in die qñ alloquenda est?] Sozorē xp'i eccl'am vocat: qz de ipsis aplis dicebat: Ite dicitē frīb' meis Sozor: aut paruula: vbera non hēbat: qñ in solis aplis eccl'a erat: in qbus seip'as vel alios nutrire lacte p'dicatiōis nō poterat. Quid petr' alijs p'dicaret: cū seipm discipulū xp'i in vni' ācille voce detestādo 7 iurādo negaret? p'ria g' eccl'a vbera nō hēbat: qz post resurrectionē in vna domo inclusa: in p'secutores suos nō dico p'dicare: s; 7 videri tiebat. Cōsequēter ergo dī:

Quid faciem' sozori nostre

in die quādo alloquenda est?]

Allocut' est xps sozore suā qñ spm scim sup aplos misit: 7 eis in iteriorib' loqns illos oēs mūdi loqlas multipliei distribuētiōe docuit: sed a qbus hic q'rere intelligēdus est q' oia nouit: nisi a scis p'rib' antiq's q's a d' querēdū spū scō instigauit. Qui bus eodē spū q' in questionē eos induxit: respōdet p'rinus cōuentienter 7 ait:

Si murus est edificemus super eū ppugnacula argentea.]

Dato spū scō mur' scā eccl'a efficit: qz q' p'us tumida erat instrūte eādē ipū oipotēte ad resistendū aduersarijs ipenetrabilr roborat. Qđ māifestat idē petr' sub ācilla timid': mox p'ncipes rigid' qb' dicebat: Obedire o's deo magi q' hoibus. Et iterū. Si iustū est nos pot' audire q' deū iudicare. Et nos nō possum' q' videm' 7 audim' non loq'. Et de ceteris discipulis scriptū est. Ibat discipuli gaudētes a p'spectu illij: qm digni hūi sunt p' noie iesu p'umetiā pati. Ecce qualis murus scā est eccl'a: q' mō tenerria: nec pedē cuiuslibz g'diet' sine sui lesiōe gerit. Nō hō accepto mirabl' artificio spū scō vniūsi exercit' assultat' iileta pedē p'tēpnī supt quā ppugnacula edificāt: qz vt nō tantū se defendat: s; vt 7 ipugnātes resistēdo p'sternat: miracula ei facere pcedit: q' cū hostes viderit: ab ei' aggressiōe iacula timētes terreat. Que p' pugnacula bñ argētea esse p'hibent: qz ipa miracula cū verbī p'dicatiōe donāt. Et qz argētū sonoz valde est metallū: argētea p' pugnacula x'nt: qz per miracula scim est vt eoz v'ba p' vniuersū mundū cōualescēter 7 fidei p'dicationē inflexibilr circūquaqz diffunderēt: qđ manifestat p'salmista dicit: In omnē terrā extiuit sonus eoz: 7 in fines orbis terre verba eoz. Sequit.

Si ostium est cōpingamus illud tabulis cedrinis.]

Ostīū etiā bñ esse eccl'az dicitur: quā ab ipso xpo p'tārez aperiēdi 7 claudēdi accessisse scim'. Ostīū p'culdubio in suis p'dic

catorib⁹ existit: qz per eos adit^r ad vitā se nobis aperit. An̄ z ipsi p̄mo pastori eccle dicit: **Q**uōq; ligaueris sup terrā erit ligatus z in cellis: z quōcūq; solveris sup terrā erit solutus z in cellis. **E**t ostiū in ip̄o capite suo existit: qz ip̄e de se veraciter dixit: **E**go sū ostiū. **O**stiū vero tabul cedris cōpingit: qz sc̄a ecclā fidē p̄dicās multitudinibus pp̄loz decorat z dū ppli varijs virtutib⁹ aspgunt: vt vz ali⁹ de reb⁹ q̄s possidet: indigētib⁹ necia tribuat: ali⁹ oīa abiciēs etiā a legitimo cōnubio se abstineat. **A**lius vero istū p̄ficiat: vt alioz etiā p̄dicator fiat tanq̄ pictura multis colorib⁹ sic ecclā multis distinctiōib⁹ honestat: que scōspū pualescēs: hilariter r̄ndet dicens:

S Ego murus: z vbera mea sicut turris: ex quo facta sum corā eo quasi pacem reperiens.]

Vbera sua sicut turri hūit: ex q̄ pacē corā sp̄o reppit: qz postq̄ sub ip̄o sp̄m pacis accepit p̄dicatores p̄ceptatōe altos z robore inflexibiles nutrit. Sed quid est qz nō ait pacē: sed q̄si pacē respiciēs: nisi qz dū in h⁹ mūdo sum⁹ a pctō oīodis nō desistim⁹: z q̄diu cū pctō viuim⁹ pacē perficāz cū illo q̄ sine pctō in carne v. xi. nō hēmas. **S**z q̄ tantillā pacē quā hēim⁹ p̄ ip̄m mediatorē dei z hoīm tenem⁹. **I**ō subdit.

Vinea fuit pacifico i ea que habet populos: tradidit eā custodibus.] **I**p̄e vero pacificus noster est se p̄f: qz p̄ ip̄m deo oē gen⁹ hūanū recōciliatū est. **H**uic pacifico vinea fuit: qz in la bore p̄ceptoz carnaliū synagoga plātavit de qua d̄r: **V**inea d̄ni sabaoth dom⁹ isrl. **Q**ue vinea in ea q̄ hz pp̄ios extitit: qz in lege posita est q̄ multos pp̄ios se collegit. **D**e q̄bus popul⁹ d̄r: **P**pp̄i meditati s̄ in ania. **H**āc vineā custodib⁹ tradidit: qz synagoga moysi: z ceteris p̄ribus custodiē: dā subiecit. **D**e qua bene subdit.

Vir affert pro fructu eius mille argenteos.]

Hec vinea fructū pullit: qz ex synagoga boni⁹ ille magn⁹: q̄ de terra p̄missiōis aliat⁹ est: x̄ps vz iesus p̄ hūanitatē p̄cessit. **D**e quo fructu p̄r ad dauid ait **D**e fructu vētris tui ponā sup sedē. **A**n̄ z apls scribit. **Q**uoz p̄res z ex q̄bus x̄pus. **P**er argēteos **N**o in hoc loco oēm terrenā subaz intelligim⁹. **D**e qua petr⁹ elemofynā petēti claudo dicebat: **A**rgentū z aux nō est mihi. **P**ro fructū h̄ vinee vir mille argēteos affert: qz q̄iqs virilit̄ in fide quā suscepit seip̄m: z oīa que hz libētī mēte perfecte z oīa frena dimittit: vt x̄pm veracit̄ habeat. **M**illenari⁹ eū p̄fect⁹ est numerus. **I**ō p̄ eū p̄fectio rei cuiuslibz dem̄rat hos argēteos in p̄mitia ecclā illi offerebāt: de q̄b⁹ i actib⁹ ap̄loz scriptū est. **Q**uotq̄ aut̄ possessores agroꝝ aut domoꝝ erāt vēdebāt: z afferētes ponebāt ad pedes ap̄loꝝ p̄cia eoz q̄ vendebāt. **I**sti p̄gregati aliā vineā vz factā ecclā ex se ip̄is p̄struxerūt: z vt boni agricolē sanguē suo p̄pagauerūt: z p̄dicatiōibus vsq; ad fines terre dilatauerūt: vt iā mūdū pene vniuersū impleāt: et fructū locata agricolis suis tempibus reddat. **A**nde in euāgelio dicit: **M**alos male reddat: z vineā suam locabit alijs agricolis: qui reddāt ei fructū tempibus suis. **D**e qua vinea iam bonis locata ip̄e pacificus dicit:

Vinea mea coram me est.]

Coram ip̄o vinea sua existit: quia perditis malis agricolis sanctā ecclēsiā per bonos doctores: respectu benigno erudit. **C**ui dicit:

Virille tui pacifici z ducenti: his qui custodiūt fructus eius.

Qui sunt isti pacifici: qui mille dicuntur esse z ducenti: nisi illi superiores argētes: quos perfecte dimittim⁹ pacē per eoz rū distributionē cum sanctis nobis ip̄is acquiritimus. **A**nde z in euāgelio d̄ns p̄cipit. **F**acite vobis amicos de mamona iniquitatis: vt cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. **S**ed quid per ducētos intelligimus: nisi duplicem

Expositio beati Gregorij pape

retributionē q̄ acq̄rimus. Dū in hoc mūdo per̄ecte p̄ x̄po oīa terrena cōtempnīmus. Mille ergo ⁊ ducēti ecclesie argenti existūt: qz duz fideles quicq̄ oīa que possidēt: ex toto relinquūt: ⁊ pacē sibi cōsctis faciūt: ⁊ p̄sentis vite remunerationē cū celesti percipiūt. Et hoc est qd̄ domin⁹ in euangelio ait: Amen amen dico vobis nemo est qui reliquerit domū: aut fratres aut sorores: aut patrē: aut matrē: aut fili⁹: os: aut agros: p̄pter me ⁊ p̄pter euangelīū qui non accipiet centies tantū: nūc in tempore hoc domos: ⁊ fratres: ⁊ sorores: ⁊ matres: ⁊ filios: ⁊ agros cū persecutiōibus: ⁊ in seculo futuro vitā eternā. Sed quibus ista remuneratio sic duplicat: nisi his qui custodiūt fructus eius. Qui sunt autē qui fructus vinee custodiūt: nisi illi qui in sancto opere qd̄ inceperūt perseverātes existūt. D̄us em̄ qd̄ sancto desiderio incipit: si cōstantia mētis vsq̄ ad finē non tenet sine fructu habet: quia immature ab hoc vnde p̄cesserat vacuat. Ideoq̄ dominus in euāgelio ait: Qui perseverauerit vsq̄ in finē: hic saluus erit. Sequit̄ sponsus ⁊ dicit:

⁊ Que habitas in hortis amici auscultant: fac me audire vocem tuam.]

Sponsa in hortis habitat: quia sancta ecclesia: vel quelibet sancta anima in fructificatione virtutū mentē versat. Qu.⁹ vocem sponsus audire desiderat: quia in hoc sūmopere x̄po placet: vt per seculū quilibet vir infirmos: quosq̄ verbo sancte p̄dicatiōis ammoueat. Amici em̄ auscultant: quia fideles in ecclesia vt amicus sp̄si loquit̄: pio desiderio expectāt. Et notandū q̄ amicus est qui auscultat: quia qui deū mēte integra diligit: predicantē quē diligit libēter audit. Unde in euāgelio ⁊ sc̄it: Qui est ex deo: verba dei audit. Sed qz dū ecclesia veritatē predicat: multi nō intelligūt: multi quod percipiunt: praou intellectu subuertūt. Ideo ammonent vt p̄dicet. Respondit sponsa ⁊ dicit:

ga Fuge dilecte mi: ⁊ assimulare capree hinnuloq̄ ceruoz super montes aromatu.]

Dilectus fugit: quia a reprobis cordib⁹ se ne intelligat abscondit. Dum em̄ reprobē mentes ad audiēda vel legēda verba dei peruersa intentiōe accedūt: digno iudicio veritatē inueniūt: quā digno appetitu nō requirunt. Unde ⁊ ipsa dei sapiētia dicit: Querēt me mali: ⁊ non inuenient. Sed fugiēs reprobos: dilectos montes aromatu perit: quia peruersos dimittens sanctas animas visitare nō desinit: que ⁊ per cōtemplationē excelsē sūt: ⁊ per cōfectiones virtutū odorifera vngenta seculū ferūt. Super hos mōtes dilectus capree ⁊ hinnulo ceruoz assimilat: quia in cordibus sanctorū viroz manifestat: q̄ pia charitate humanitatē pro nobis assumpsit. Qui dū ex patribus antiquis natus fuit: quasi exterius h̄innul⁹ sicut dictū est: superius venit. Qui dū esset diues: pauperē se vt nos ditaremur fecit: ⁊ dū esset super oīa excelsus: humilitatē nostrā ineffabili dignatiōe suscepit. Qui immensas gratias quoadusq̄ viuim⁹ reddamus: cui pro nobis tradito in mortē: ⁊ resurgenti in immortalitatē nosq̄ ⁊ spiritū ⁊ corpus debemus. Qui viuit ⁊ regnat cū deo patre in vnitāte spiritū sancti: per infinita secula seculorum Amen.

Expositio beati Gregorij pape super Cantica canticorū feliciter explicat. Impressa Basilee Anno dñi. Milleesimoquadringentesimononogesimo sexto. Die vero decio tertio Mhelis martij.

Laus deo.

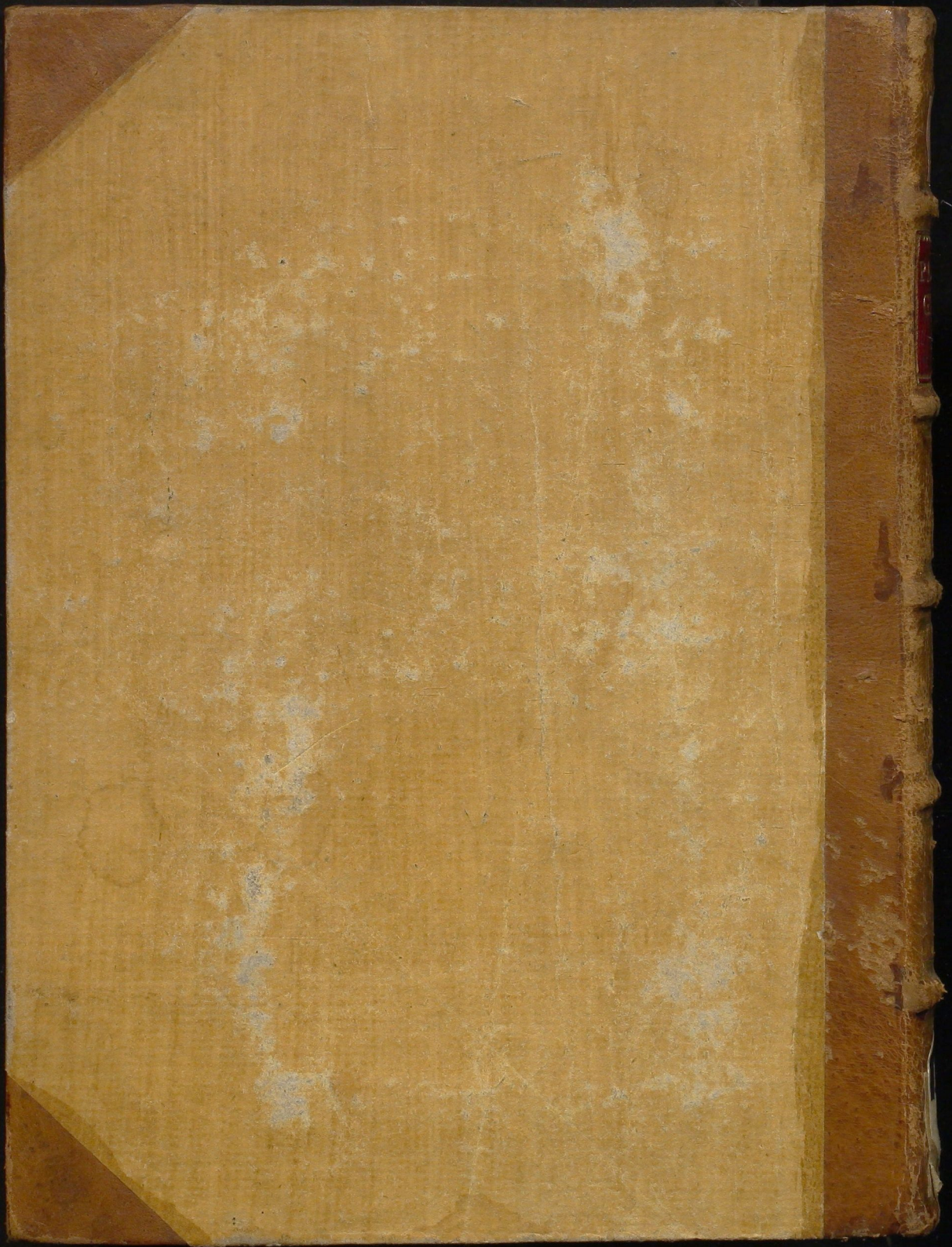
Ms. 1033 ²

Ink.

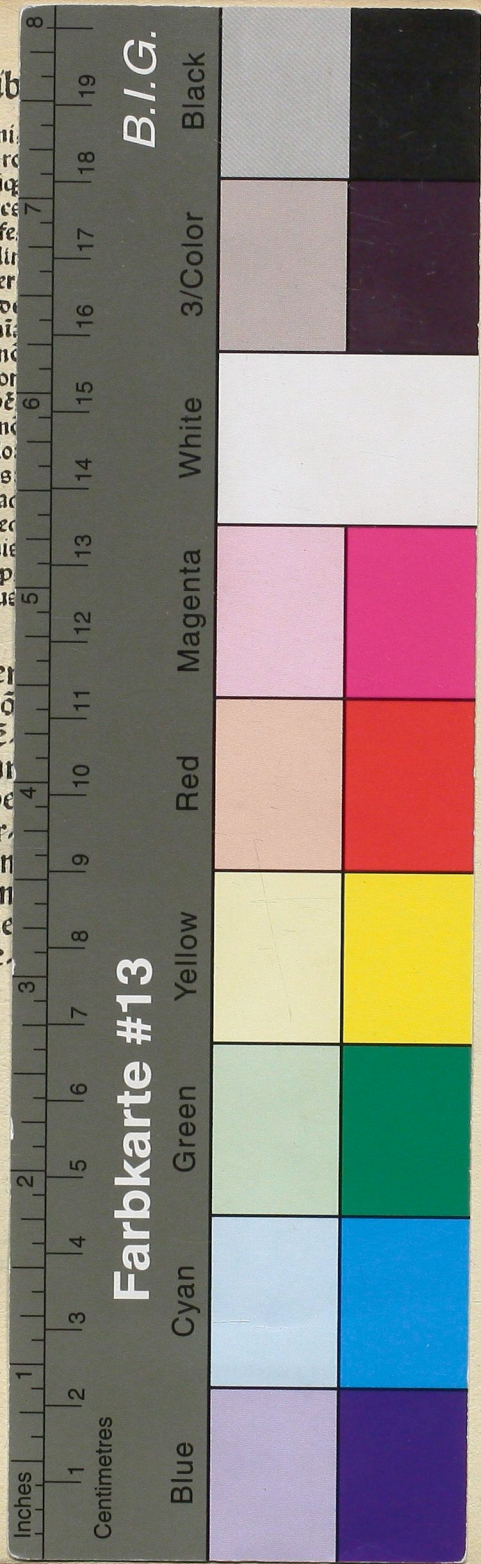
90

120

7

*Expositio beati Grego-
rii pape super Cantica
canticorum.*

Fd 4795

